

KORTLÆGNING OG ANALYSE

LANDSBYKLYNGEN

LIV I ÅDALEN

2018

Landsbyklyngen
Liv i Ådalen

Denne rapport er udarbejdet af Sekretariat for landsbyklynger, DGI Landskontor, Vingsted Skovvej 1, 7182 Bredsten. Rapporten er en del af kampagnen Landsbyklynger, som er et samarbejde mellem Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden.

Udgivelse: Oktober, 2018
Layout: DGI Marketing
Tryk: DGI Butik og Print (job nr. 30393)
Fotos: Bragt med tilladelse fra Landsbyklyngen Liv i Ådalen

Se mere på www.landsbyklynger.dk

INDHOLD

4	1. INDLEDNING
6	1.1. HVORFOR ETABLERE LANDSBYKLYNGER?
8	1.2. PROCESSEN
10	1.3. RAPPORTEN
12	2. HOVEDRESULTATER
12	2.1. DEN DEMOGRAFISKE ANALYSE
12	2.2. BORGERUNDERSØGELSE
14	2.3. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN
16	3. LANDSBYKLYNGEN LIV I ÅDALEN
17	3.1. BELIGGENHED
17	3.2. SAMARBEJDET I DAG
17	3.3. DEMOGRAFISK UDVIKLING OG PROFIL
22	4. HVAD MENER BORGERNE
23	4.1. TILKNYTNING OG TILFREDSHED
26	4.2. OPTIMISME
28	4.3. ORGANISERING AF SAMARBEJDE
30	4.4. KOMMUNIKATION
32	4.5. FRIVILLIGHED OG BORGERINVOLVERING
34	4.6. KOMMUNESAMARBEJDE
36	4.7. MØDESTEDER
42	4.8. AKTIVITETSUDBUD
49	4.9. IDRÆTSFORENINGEN ÅDALEN, IFA
50	5. FREMTIDSPERSPEKTIVER
50	5.1. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN
52	5.2. DET VIDERE ARBEJDE MED LANDSBYKLYNGEN
54	6. LITTERATURLISTE
55	7. NOTER

1.

INDLEDNING

Denne rapport handler om Landsbyklyngen Liv i Ådalen, som ligger i Syddjurs Kommune. Landsbyklyngen Liv i Ådalen er en del af kampagnen Landsbyklynger. En kampagne, som i 2017-2019 sætter 24 landsbyklynger fordelt over hele Danmark. Bag kampagnen står Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden.

I august 2017 blev Landsbyklyngen Liv i Ådalen optaget i kampagnen Landsbyklynger. Klyngen udgøres af Ådalsområdet, som er placeret i den vestlige del af Syddjurs Kommune, og består af de 8 sogne Hvilsager, Lime, Halling, Skader, Skørring, Mygind, Søby og Krogsbæk. De 6 sidstnævnte sogne er samlet under betegnelsen Ådalskirkerne. I alt indgår 16 landsbyer i klyngen (Halling, Skader, Fårup, Søby, Skørring, Andi, Karlby, Lime, Lemmer, Mygind, Hvilsager, Termestrup, Bendstrup, Bøjen, Hejlskov og Kastrop).

Formålet med landsbyklyngen er, som navnet siger, at skabe liv i Ådalen for på den måde at sikre en positiv udvikling af området i fremtiden. Potentialet, der er i Ådalen, skal indfries og løftes til et højere niveau.

Ådalens historiske bånd

Ådalen er et gammelt landbrugsområde, hvor landsbyerne er opstået omkring gårdene. Her er mange små og lidt større landsbyer på et forholdsvis stort geografisk område, der dækker 8 sogne. Hver landsby og hvert sogn har sin egen identitet. Tidligere havde alle sognene deres egen kirke (de fleste fra 1100-tallet), skole og forsamlingshus, og i de større landsbyer var der en idrætsforening såvel som en brugsforening. Det var derfor landsbyen og sognet, som dannede rammen om borgernes liv. I 1962 blev Ådalsskolen i Skørring bygget og skolerne i Karlby, Bøjen, Mygind, og Skørring nedlagt. I 1970 fulgte skolerne i Søby, Lime og Hvilsager trop, og en ny fælles identitet tog sine spæde skridt. I 1968 blev Idrætsforeningen Ådalen (IFÅ) etableret. Landsbyernes idrætsforeninger havde tidligere været tilknyttet de mange aktive forsamlingshuse. Til en start med baner til udendørs håndbold og fodbold i Lime. Lime Klubhus blev bygget i 1979 med badefaciliteter og et lille cafeteria. I 1985 blev

Ådalshallen bygget, og i 2017/18 blev Ådalshallen istandsat og udbygget. Alt sammen på baggrund af et stort frivilligt engagement.

At både skole, idrætsforening og hal blev etableret var og er stadig primus motor i at skabe sammenhængskraft og fællesskabsfølelse for hele Ådalen. IFÅ har i mange år afholdt en sommerfest for hele Ådalen ved klubhuset i Lime. En sommerfest, som er velbesøgt af både børn og voksne. Ådalshallen har siden 1984 afholdt børnedyrskue, som også er og har været yderst velbesøgt. De samme gælder de halfester, som Ådalshallen også afholder. Ådalen er i dag gode til at løfte i flok, og der er mange, som gerne yder en indsats i forskellige frivillige projekter. Identiteten og selvopfattelsen er dog stadig udfordret. Der er ikke mange, der siger, de kommer fra Ådalen, men i stedet nævner de stadig den by, de bor i. Den fælles selvopfattelse og identitet mangler altså.

Ådalsområdet er derfor i dag bygget op omkring en række mindre landsbyer med hver deres forsamlingshuse og borgerforeninger samt en række tværgående fællesskaber som eksempelvis IFÅ, Ådalshallen, Ådalsskolen og Børnehuset.

Udfordringen

Fraværet af den fælles selvopfattelse og identitet er den største udfordring i området. En udfordring, som både har et mentalt og et geografisk aspekt i forhold til at nå en fælles synergi. Det handler dels om kommunikation og koordinering af arrangementer og aktiviteter på et lavpraktisk niveau. Og dels på et mere overordnet niveau omkring etablering af en fælles og tydelig identitet. En fælles identitet, som både skal rumme de mange små fællesskaber, det store antal af forskellige engagerede frivillige kræfter, samt en stærk fællesskabsfølelse for Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Udfordringen er altså at få en kortere mental afstand mellem de mange levende fællesskaber i Ådalen.

Foruden de geografiske såvel som de mentale afstande, er Ådalsområdet også ramt af et faldende børnetal og en mangel på tilflyttere. Derudover kan det til tider være en stor udfordring at fastholde børnene i teenagealderen, hvor de søger mod an-

dre skoler og fritidsaktiviteter i de omkringliggende større byer.

På samme måde som mange andre landdistrikter rundt om i landet, er Landsbyklyngen Liv i Ådalen også ramt af udfordringer, som knytter sig til infrastrukturen. Eksempelvis den offentlige transport, som særligt har betydning for områdets unge og ældre.

Muligheder

I udfordringerne for landsbyklyngen Liv i Ådalen ligger også områdets muligheder. Ved at få de mange stærke enkeltstående fællesskaber organiseret i et bedre samarbejde, er der gode muligheder for, at en stærk klynge kan blive etableret.

Klyngen ligger placeret i et naturskønt område med landsbyer med hver deres styrker og særlige kvaliteter. Det gør Ådalen attraktiv for såvel de nuværende borgere som for eventuelle tilflyttere.

I Ådalen er der mange aktive og engagerede borgere, som yder en indsats, der hvor det giver mening for dem. Det viser bl.a. fællesområdet ved Brugsen i Lime, bygningerne og aktiviteter i IFÅ, Børnedisko og skaterbanen i Søby, den nedlagte grusgrav i Lime og folkeparken i Halling.

1.1. HVORFOR ETABLERE LANDSBYKLYNGER?

Udfordringerne i Landsbyklyngen Liv i Ådalen er ikke unikke. I Danmark er befolkningstallet stigende, men stigningen er ujævnt fordelt og gælder ikke for en række af landdistrikterne. Imens områderne omkring Aarhus og København de seneste ti år har oplevet stor vækst, så har en række kommuner i Nordjylland, Vestjylland og det sydlige Danmark samt ø-kommunerne oplevet en befolkningsnedgang.¹

Parallelt med denne udvikling sker der en række interne forskydninger i befolknings sammensætningen. Bl.a. er gennemsnitsalderen i Danmark stigende. En tendens, som er tydeligst i yderområderne, hvor de unge flytter væk, og de ældre bliver tilbage.²

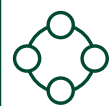
Det betyder, at mange landsbyer i yderområderne i dag har svært ved at fastholde deres eksistensberettigelse som selvstændige, bæredygtige landsbyer. Tidligere kunne man bo, arbejde og have en aktiv fritid i landsbyen, men mange landsbyer oplever i dag, at skolen lukker, busruter bliver nedlagt, og købmanden drejer nøglen om. Det medfører et behov for omstilling for de mennesker, som bor i landsbyerne.

Endvidere giver det et øget pres på tilpasning af den kommunale service, når der bliver flere ældre og færre i den arbejdsdygtige alder. Mange kommuner arbejder derfor som en del af den kommunale landdistriktsstrategi med i højere grad at udnytte ressourcer og sammentænke funktioner på tværs af landsbyer. Det kræver, at man søger dialog med borgerne om udviklingsmuligheder og løsninger. Fritids- og foreningslivet rammes også af de faldende befolkningstal i mange landdistrikter. Foreningerne bliver pressede i forhold til antallet af medlemmer, frivillige samt faciliteter med deraf følgende økonomiske udfordringer.

Landsbyer står stærkere, når de står sammen

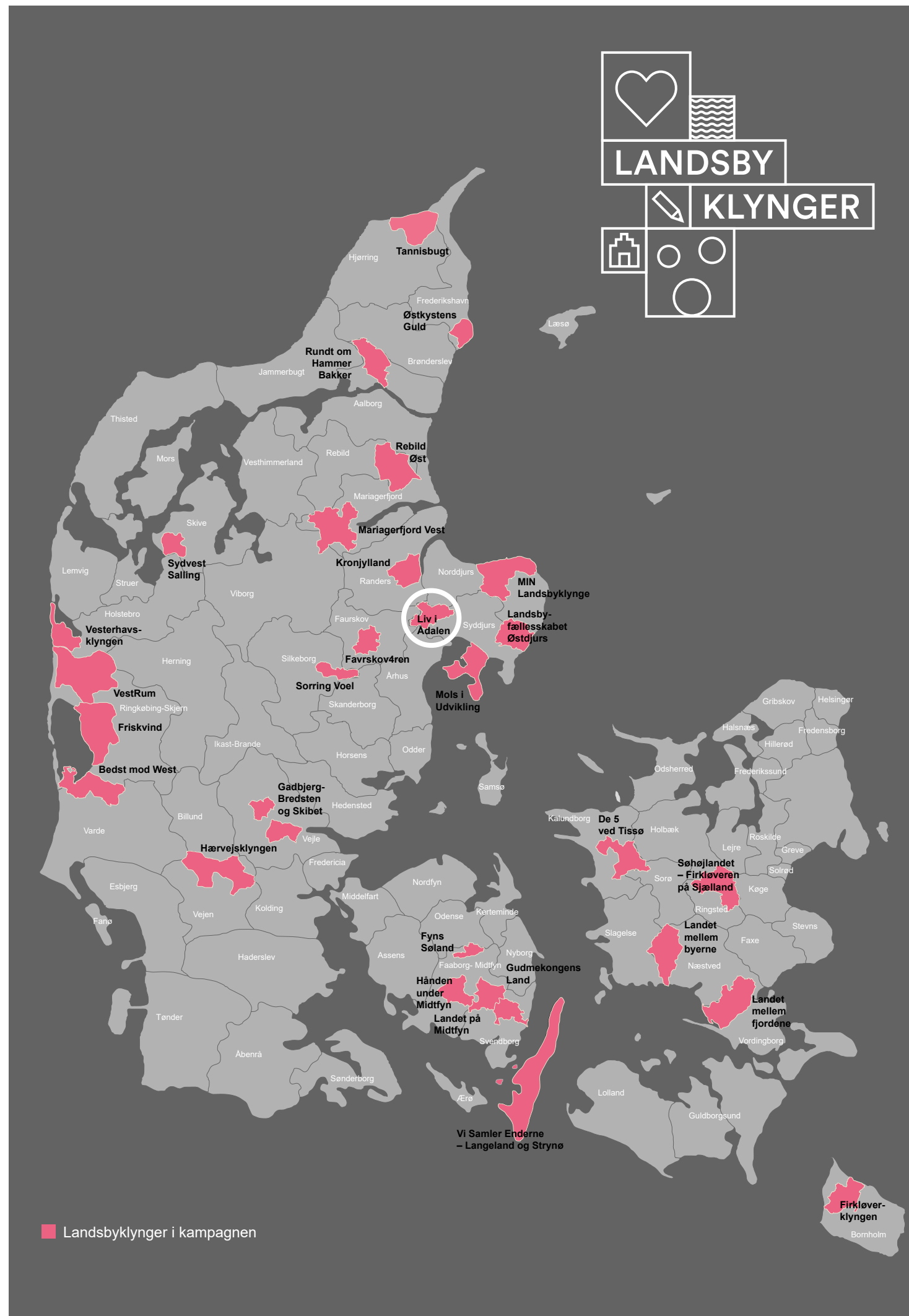
I 2015-2016 gennemførte Realdania og DGI i samarbejde med fem af landets kommuner Pilotprojekt Landsbyklynger. Evalueringen af pilotprojektet viste, at landsbyer står stærkere, når de står sammen. At landsbyer, som ligger i nærheden af hinanden, kan drage fordel af at samarbejde om og prioritere mellem forskellige tilbud og faciliteter. Derigennem kan landsbyerne styrke fællesskabet og livet i landsbyerne, samtidig med at den kommunale service og drift optimeres.³

Det er erfaringerne fra pilotprojektet, der arbejdes videre med i Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Det betyder, at den overordnede tilgang er, at landsbyer står stærkere, når de står sammen. At landsbyer, der samarbejder, kan bruges som strategisk værktøj til udvikling af landdistrikter.

DEFINITION AF EN LANDSBYKLYNGE

En landsbyklynge er et antal landsbyer i relativ nærhed til hinanden, som samarbejder om fælles strategiske mål. Det sker i en netværksstruktur, hvor landsbyerne benytter hinandens styrker til at udvikle både den enkelte landsby og hele klyngen. Landsbyklynger handler om at skabe en fælles stedsidentitet, socialt fællesskab og om at samles om fælles fysiske faciliteter og aktivitetsmuligheder.⁴

■ Landsbyklynger i kampagnen

1.2. PROCESSEN

At etablere en landsbyklynge vil sige, at de deltagende landsbyer og bebyggelser i et geografisk afgrænset område gennemgår en proces, hvor de skaber et nyt fællesskab.

Processen for etablering af en landsbyklynge strækker sig over 18 måneder og består af fem faser.

Forud for opstart og den første fase sker en prækvalifikation, hvor kommunen i samarbejde med lokalsamfundet udarbejder den ansøgning, der kvalificerer optagelsen i kampagnen.

I **første fase** etableres klyngen med en styregruppe, som er ansvarlig for projektet, og som varetager den overordnede styring. Ligeledes kommunikeres projektet bredt ud, og der rekrutteres frivillige, som ønsker at engagere sig i det nye samarbejde.

I **anden fase** udarbejdes en kortlægning af klyngen med fokus på de potentialer, der kan styrke klyngens identitet og udvikling. Denne del består bl.a. af en borgerundersøgelse, som sendes ud til alle borgere fra 16 år og op efter i klyngens geografi. Ligeledes etableres der i denne fase en fælles kommunikationsplatform.

I **tredje fase** arbejdes der på baggrund af kortlægningen fra Fase 2 med en vision for den videre proces. Med udgangspunkt i den vision udvælges enkelte indsatsområder, som fremadrettet prioriteres.

I **fjerde fase** udarbejdes der handleplaner og projektbeskrivelser for de valgte indsatsområder.

I **den femte og sidste fase** afrundes projektet, og der laves en strategiplan, der fungerer som pejlemærke for den langsigtede udvikling af området.

PRÆKVALIFIKATION: ANSØGNING

1. FASE
Opstart og planlægning
3 mdr.

2. FASE
Dataindsamling, kortlægning og kommunikation
6 mdr.

3. FASE
Vision og indsatsområder. Det strategiske fundament
2 mdr.

4. FASE
Handleplaner og indsatsområder
5 mdr.

5. FASE
Afrunding, strategiplan, forankring og implementering
2 mdr.

Metodisk tilgang

Den overordnede metodiske tilgang i udviklingen af landsbyklynger er, at det er borgerne, som har den nødvendige erfaring og viden, der er afgørende for at kunne igangsætte de udviklingsprocesser og justeringer, der er brug for lokalt. Med denne metode er der fokus på, at forandring skal komme ned fra, og ejerskabet til forandring skal forblive på lokale hænder. Forankringen ønskes hos en bred vifte af de lokale aktører.

Til projektet er tilknyttet en proceskonsulent, som skal være med til at inspirere de frivillige og drive processen, således at fremdriften sikres gennem alle fem faser. Proceskonsulenten skal ligeledes bidrage til at understøtte den lokale involvering og udbredelse af kendskabet til projektet via arbejdet med de forudbestemte fokuspunkter. Der sidder endvidere en kommunal repræsentant i styregruppen. Repræsentanten skal sørge for, at der er sammenhæng mellem de initiativer, der sættes i gang, og de kommunale planer for området. I styregruppen for Landsbyklyngen Liv i Ådalen sidder en repræsentant fra Syddjurs Kommune.

Stedbundne potentialer

Stedbundne potentialer er unikke ressourcer relateret til et område eller en geografisk lokalitet.⁵ Stedbundne potentialer kan være mange ting. Det kan være kulturarv i bygninger og landskaber, nærhed til storslåede naturområder eller en lokal håndværkstradition. Stedbundne potentialer kan også være lokal kultur, lokale værdier og selvforståelse eller lokal viden og sociale netværk, der er opstået over tid på et sted. Der vil gennem hele processen være opmærksomhed på at lokalisere stedbundne potentialer og bringe dem i spil. Den borgerinvolverende tilgang er en måde at invitere den lokale viden og de lokale værdier ind i processen omkring dannelsen af en landsbyklynge.

I gennem de fem faser arbejdes der med seks fokuspunkter. Fokuspunkterne er inspireret af forskningen i landsbyklynger og de faktorer, som er bevist betydningsfulde i arbejde med udvikling af lokalsamfund.⁶ Fokuspunkterne fungerer som styringsredskaber i processen, og de er med til at sikre fremdrift og struktur.

DE SEKS FOKUSPUNKTER OG DERES MÅL

Organisering

Etablering af en fælles organisering, der koordinerer på tværs af landsbyer og kendte strukturer og arbejder med strategiske perspektiver for klyngen med respekt for de enkelte landsbyer.

Kommunikation

Etablering af en styrket og koordineret kommunikationsindsats, der sikrer relevant information om klyngen både internt og eksternt.

Involvering

Involvering af borgerne via spørgeskemaundersøgelser, borger- og dialogmøder samt etablering af arbejdsgrupper.

Kommunesamarbejde

Etablering af et styrket samarbejde med kommunen, så borgere og kommune i fællesskab optimerer den kommunale service.

Mødesteder

At gennemføre en kortlægning af mødesteder i klyngen og arbejde med en plan for tilpasninger.

Aktivitetsudbud

At gennemføre en kortlægning af aktiviteter i klyngen og arbejde med en plan for tilpasninger.

1.3. RAPPORTEN

Målet med rapporten er at styrke beslutningsgrundlaget for Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Således skal rapporten danne grundlag for prioriteringer og beslutninger om de indsatsområder, der fremadrettet skal arbejdes med. Det sker ved at kortlægge de kvaliteter og potentialer, der findes i landsbyklyngen, dens demografi og de interne strukturer. De interne strukturer belyses særligt via en borgerundersøgelse, som kortlægger borgernes syn på de udfordringer og potentialer, der findes i området. Rapporten kommer til at danne afsæt for en strategiplan, som udarbejdes i den femte og sidste fase af processen.

Målgruppen for rapporten

Den primære målgruppe for rapporten er styregruppen for Landsbyklyngen Liv i Ådalen samt de aktive arbejdsgrupper, der med tiden bliver tilknyttet projektet. Heri medregnes også Syddjurs Kommune.

Den sekundære målgruppe består af Realdania, DGI og Lokale og Anlægsfonden, der er medfinansierende i projektet. Øvrige interessenter kan være kommuner og distriktsråd, der er optaget af landdistriktsudvikling og landsbyklyngesamfund ud fra en borgerdrevet tilgang.

Læsevejledning

Kapitel 1 introducerer Landsbyklyngen Liv i Ådalen og kampagnen Landsbyklynger.

Kapitel 2 opsummerer hovedresultaterne fra rapporten. Det gælder dels de demografiske fakta og analyser på klyngen såvel som resultaterne fra borgerundersøgelsen.

Kapitel 3 præsenterer klyngens beliggenhed, og der skabes et overblik over klyngens demografiske profil.

Kapitel 4 formidler resultaterne fra borgerundersøgelsen med udgangspunkt i de seks fokuspunkter for landsbyklyngesamarbejdet.

Kapitel 5 fremlægger de fremtidige perspektiver for Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Kapitlet bygger på borgerundersøgelsen og rapportens første fire kapitler.

2.

HOVEDRESULTATER

Det følgende kapitel samler hovedresultaterne fra den demografiske analyse og borgerundersøgelsen. Derudover fremhæves de vigtigste fokuspunkter for fremtiden.

2.1. DEN DEMOGRAFISKE ANALYSE

Landsbyklyngen Liv i Ådalen ligger placeret i den vestlige del af Syddjurs Kommune mellem Randers og Aarhus. Klyngen består af i alt 8 sogne og 16 landsbyer af forskellig størrelse. Befolkningstallet i Syddjurs Kommune er relativt stabilt, hvilket det også forventes at være over de kommende årtier. Der bor i dag 41.983 indbyggere i kommunen.

Ådalen har over de seneste ti år mistet ca. 100 indbyggere, således at der i dag bor 2.632 borgere i klyngen. Det svarer til en befolkningsnedgang på 3,5 %. Søby har som det eneste sogn i klyngen fået flere indbyggere i perioden.

Sideløbende med udviklingen i befolkningstallet er der sket store ændringer i befolkningssammensætningen. Der er kommet en mindre andel af børn (0-16 år) og voksne i den arbejdsdygtige alder (26-64 år), mens der er kommet en større procentdel unge (16-25 år) og ældre (+65).

Det betyder bl.a., at gennemsnitsalderen er steget. Gennemsnitsalderen for hele klyngen er gået fra 37,8 år i 2007 til 41,2 år i 2018. Gennemsnitsalderen i Ådalen er dermed lige under landsgennemsnittet, som er på 41,4 år. Til gengæld stiger gennemsnitsalderen i klyngen hurtigere end på landsplan, hvorfor det må forventes, at gennemsnitsalderen i Ådalen inden for en kort årrække vil overstige gennemsnitsalderen på landsplan.

2.2. BORGERUNDERSØGELSEN

Til at kortlægge borgernes syn på deres landsbyklynge er der foretaget en borgerundersøgelse. Den er gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse og udført fra d. 12. marts til d. 15. april 2018. I alt har 605 borgere besvaret undersøgelsen. Det svarer til 28,3 % af klyngens indbyggere.

TILKNYTNING OG TILFREDSHED

Der er generelt en stor tilfredshed med at bo i klyngen. 95 % af respondenterne er tilfredse med at bo, hvor de bor. 78 % føler tilknytning til det sogn, de bor i, mens 62 % føles tilknytning til hele Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Stedsidentiteten er således i højere grad bundet til det sogn, borgerne bor i, end til hele klyngens geografi. Naturkvaliteterne og de rimelige huspriser i området er de vigtigste årsager til, at respondenterne bor, hvor de bor. 84 % mener, at fordelene ved at bo i en lille by er større end ulemperne.

ORGANISERING OG SAMARBEJDE

39 % af respondenterne ved ikke, hvordan samarbejdet er på tværs mellem landsbyerne i dag. Det vidner om et generelt svagt kendskab til de eksisterende samarbejder på tværs. Kun 31 % mener, at samarbejdet mellem byerne i dag er godt. Der er derfor et stort forbedringspotentiale.

I forlængelse heraf mener 89 %, at et samarbejde på tværs mellem landsbyerne er nødvendigt, hvis landsbyerne skal overleve. Det viser en stor opbakning til landsbyklyngen.

KOMMUNIKATION

69 % havde hørt om landsbyklyngen, før de deltog i borgerundersøgelsen.

Borgerne henter i dag primært informationer om lokal udvikling gennem samtale med folk fra lokalområdet (53 %), på Facebook (45 %) og via lokale aviser (44 %). I fremtiden foretrækker borgerne i stigende grad at benytte sig af mails/nyhedsbreve (56 %), Facebook (43 %) og lokale aviser (40 %).

FRIVILLIGHED OG BORGERINVOLVERING

92 % af respondenterne mener, det er nødvendigt, at borgerne involverer sig aktivt, hvis landsbyerne skal overleve. Det viser, at borgerne er meget bevidste om deres afgørende rolle i forhold til landsbyernes overlevelse.

43 % af respondenterne laver i dag frivilligt arbejde. Det er to procentpoint mere end på landsplan, hvor 41 % af danskerne har lavet frivilligt arbejde inden for det seneste år. I alt giver 71 borgere udtryk for, at de gerne vil kontaktes for at høre mere om mulighederne for at blive frivillig i Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Det giver klyngen et godt frivilligt fundament at arbejde videre ud fra.

KOMMUNESAMARBEJDE

79 % af respondenterne ved ikke, om Syddjurs Kommune har beskrevet, hvordan de ønsker, at samarbejdet mellem borgerne/de frivillige og kommunen kan foregå.

Syddjurs Kommune beskriver bl.a. i deres civilsamfundsstrategi og i deres planstrategi, at de ønsker at skabe rammerne for en øget fælles indsats, der engagerer borgere, foreninger, organisationer og virksomheder i det, de kalder for fremtidens velfærdsalliance.

MØDESTEDER

Borgerne vurderer, at haller og klubhuse i området har det største potentiale til at kunne samle borgerne på tværs af klyngen. Men også tilbagevendende årlige arrangementer og institutioner vurderes til at have stor betydning i den forbindelse.

Ådalsskolen beskrives af borgerne som et centralt samlingssted i Ådalen. Det samme gør sig gældende for Børnehuset Ådalen, Kløverhuset, Ådalshallen, forsamlingshusene og Dagli' Brugsen i Lime. Derudover er der i klyngen en række årlige begivenheder, som samler befolkningen på tværs.

AKTIVITETSUDBUD

80 % er tilfredse med det fritids- og aktivitetsudbud, der findes i lokalområdet. Det mest populære forslag til nye aktiviteter er vandreture, som hele 62 % efterspørger. Inden for kategorien Idræt og motion er fitness (35 %) det mest efterspurgte, mens det inden for kategorien Kultur er aktiviteter for unge.

Sportsstævner og konkurrencer (46 %), årstidsfester (46 %) samt festivaller og kulturdage (45 %) vurderes af respondenterne til at have det største potentiale til at samle borgerne på tværs af klyngen.

90 % af respondenterne er villige til at bevæge sig mere end 5 km. efter deres fritidsinteresser. Placeres de fælles aktiviteter centralt i klyngen, vil næsten alle derfor kunne deltage.

2.3. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN

Gode skoler og institutioner (62 %) samt en god infrastruktur (60 %) vurderes af borgerne til at være de vigtigste emner for klyngen at samarbejde om i fremtiden.

Der er ingen tvivl om, at borgerne i de enkelte landsbyer vil stå stærkere i forhold til samarbejdet med kommunen, hvis de formår at stå sammen omkring de emner, der vedrører netop skoler og institutioner samt infrastruktur. Det er områder, hvor idéer og mulige løsninger skal findes i samarbejde med kommunen.

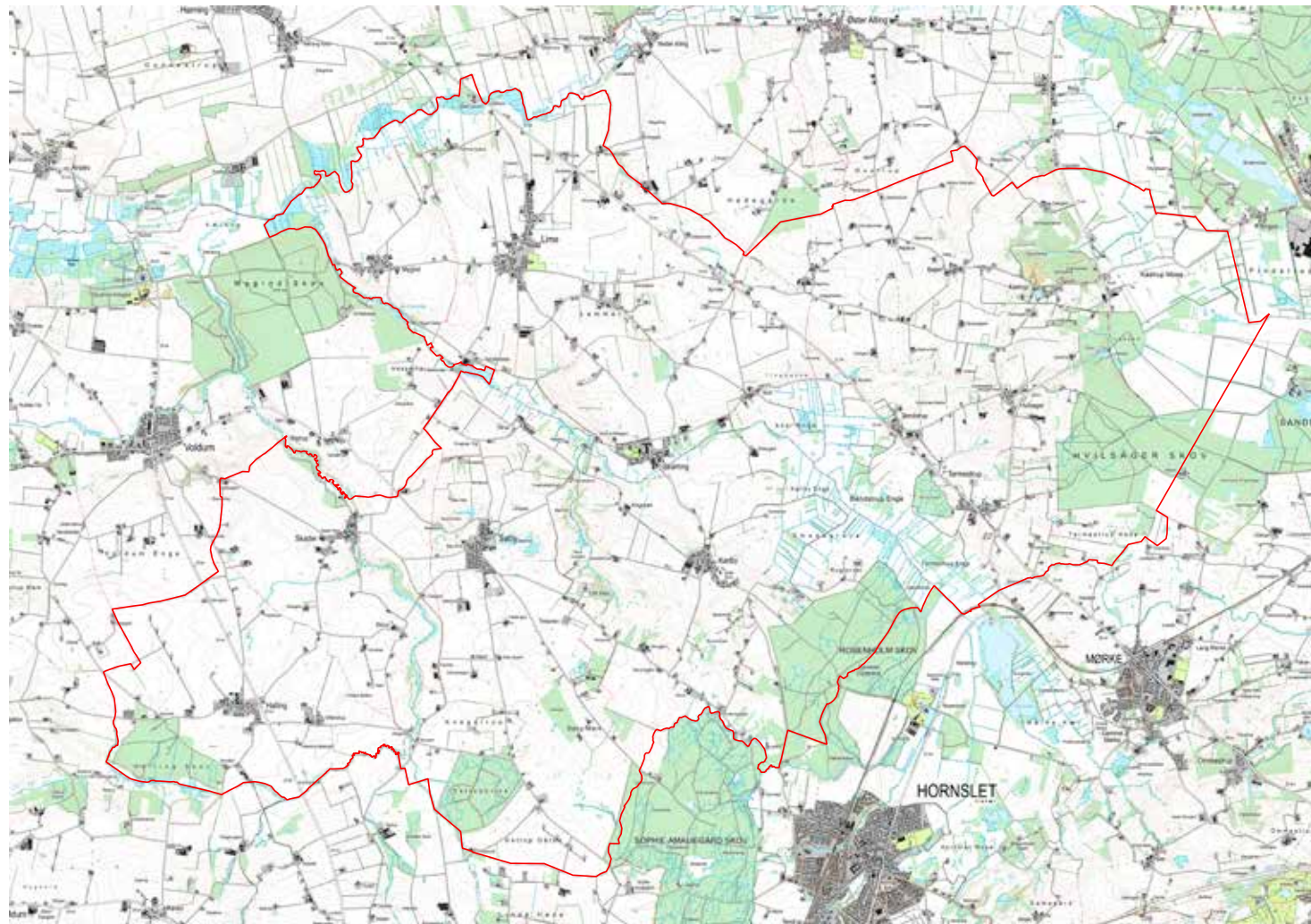

3.

LANDSBYKLYNGEN

LIV I ÅDALEN

I udviklingen af en landsbyklynge er det nødvendigt at se på en række interne forhold og faktorer. Tilsammen giver de et indblik i det lokalområde, man ønsker at udvikle og forstå. I det kommende kapitel vil landsbyklyngens beliggenhed, samarbejder og demografiske profil blive præsenteret.

3.1. BELIGGENHED

Landsbyklyngen Liv i Ådalen består som tidligere omtalt af 8 sogne i den vestlige del af Syddjurs Kommune. I alt indgår 16 landsbyer i klyngen, som ligger placeret midt mellem Aarhus og Randers. Begge byer kan nås i bil inden for 30 minutter. Klyngen ligger derfor godt placeret i forhold til arbejdspladser i de større byer. Der er cirka 15 km. mellem klyngens yderpunkter.

Ådalen er karakteriseret ved et smukt bakkelandskab, som er skabt i istiden. Det er et naturskønt område, som særligt kendetegnes af ådalenes geografi med en å, som slynger sig i bunden af en dal.

3.2. SAMARBEJDET I DAG

Som skrevet indledningsvist dækker både Ådalskolen og idrætsforeningen IFÅ hele klyngen. Begge aktører er helt centrale for klyngen. Derudover arrangeres der allerede nu forskellige aktiviteter, og der eksisterer flere faciliteter, som hele Ådalsområdet er fælles om. Det drejer sig fx om Skaterpar-

ken i Søby, Halling Folkepark, grusgraven i Lime, projektet "Dig, mig og Ådalen" i forbindelse med Dagli'Brugsen og vådområdet omkring Termestrup, Bendstrup og Karlby Enge.

3.3. DEMOGRAFISK UDVIKLING OG PROFIL

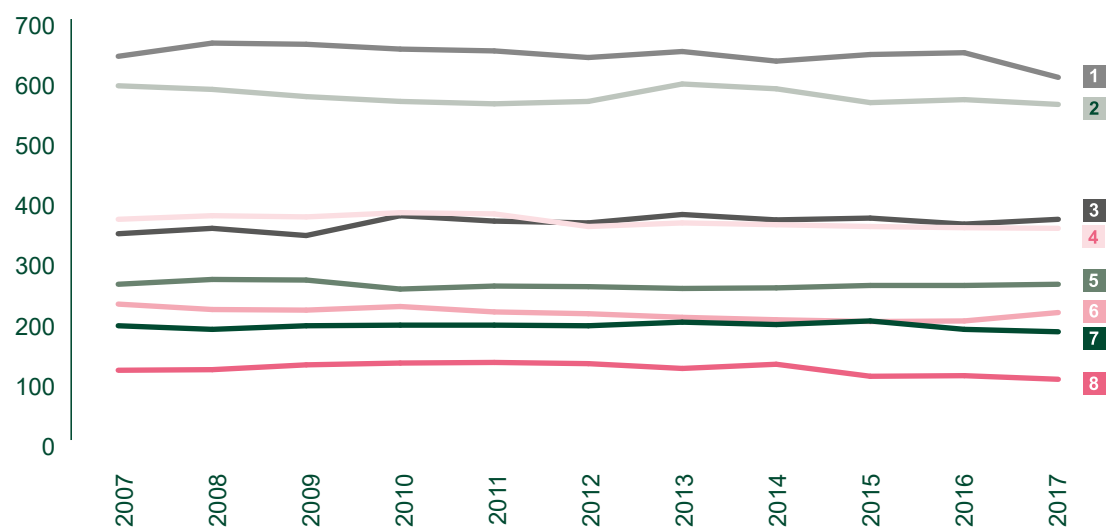
Klyngen er placeret i Syddjurs Kommune. En kommune som igennem det seneste årti har oplevet et voksende befolkningstal. Fra 2007 til 2018 er befolkningstallet steget med ca. 1.000 indbyggere. I 2007 boede der 41.003 borgere, mens der i dag bor 41.983 borgere. En procentmæssig stigning på 2,4 %. Fra 2013-2015 samt fra 2017-2018 er befolkningstallet dog gået nedad.

De næste år forventes befolkningstallet at falde med få hundrede indbyggere før det fra 2022 igen forventes at stige. Med udgangspunkt i befolkningsprognosen forventes det, at der i Syddjurs Kommune bor 42.442 indbyggere i 2040. Udviklingen

i befolkningstallet forventes derfor at være relativt stabil de næste 22 år.⁷

Klyngen udgøres af de 8 sogne Hvilsager (603), Lime (558), Søby (367), Krogsbæk (352), Skørring (259), Halling (212), Skader (180) og Mygind (101). Tilsammen bor der i klyngen i dag (2017) 2.632 indbyggere. En stor del af dem i de to største sogne, som er Hvilsager og Lime. Mygind er med sine 101 indbyggere det mindste sogn i klyngen. Landsbyklyngen Liv i Ådalen havde i 2007 samlet 2.728 indbyggere. Klyngen har således mistet ca. 100 indbyggere over de seneste ti år svarende til en befolkningsnedgang på 3,5 %.

ANTAL INDBYGGERE EFTER SOGN (2007-2017)

1 Hvilsager 2 Lime 3 Søby 4 Krogsbæk 5 Skørring 6 Halling 7 Skader 8 Mygind

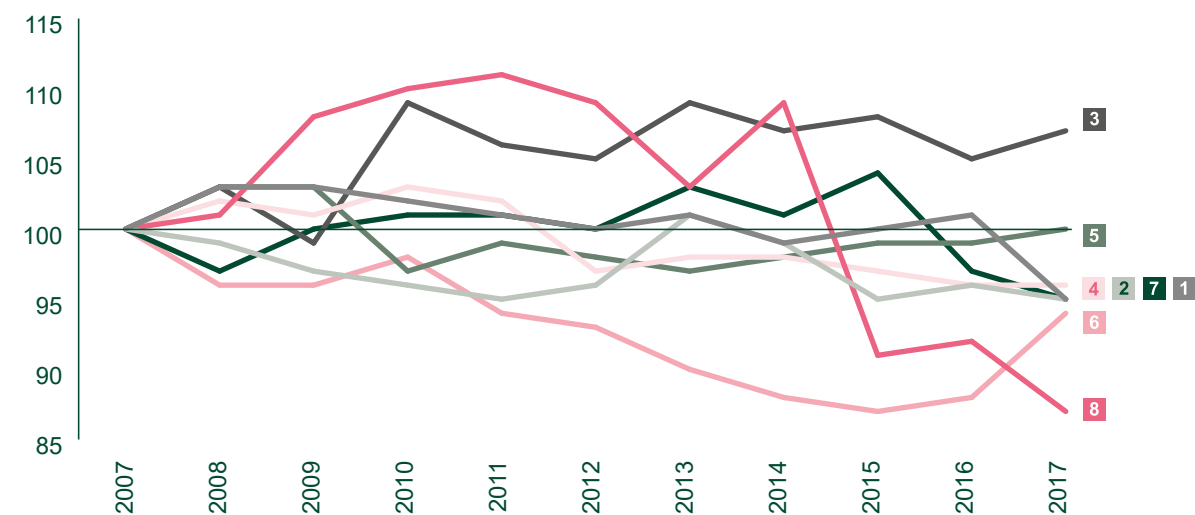
Figuren viser størrelsen på de enkelte sogne målt på antallet af indbyggere fra 2007 til 2017. Dermed

er det let at sammenligne størrelsen på de enkelte sogne.

Det kan være svært at se, om der i sognene er kommet flere eller færre indbyggere i perioden. I den næste figur er indbyggertallene omregnet til

såkaldte indekstal. Det gør det lettere at se udviklingen over tid.

ANTAL INDBYGGERE EFTER SOGN - INDEKSTAL (2007-2017)

1 Hvilsager 2 Lime 3 Søby 4 Krogsbæk 5 Skørring 6 Halling 7 Skader 8 Mygind

Figuren viser udviklingen i indbyggertallet fra 2007 til 2017 som indekstal. Figuren tager afsæt i indbyggertallene fra 2007 og sætter dem til 100. Hvis indbyggertallet er konstant over hele perioden bliver indekstallet ved med at være 100. Hvis indbygger-

tallet er stigende i forhold til 2007 vil indekstallet være større end 100. Og hvis indbyggertallet er faldende i forhold til 2007 vil indekstallet være mindre end 100.

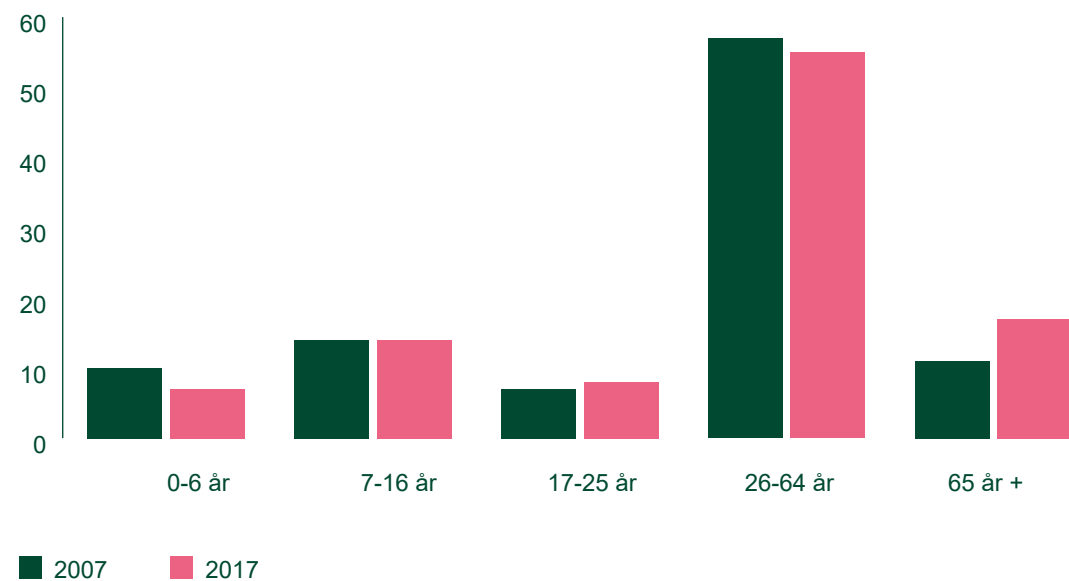
Grafen med de indekserede tal viser, at Søby er det eneste af de 8 sogne, som over de seneste ti år har oplevet en befolkningsfremskudning. I alt er der i det seneste årti her kommet 13 % flere indbyggere til. Skørring har formået at opretholde det samme indbyggertal, mens de resterende seks sogne har mistet indbyggere. Særligt hårdt ramt er Mygind Sogn, som har mistet 13 % af deres indbyggere.

Der er dog ingen af sognene, som følger en tydelig kurve, og de har alle forskellige knæk på kurven i løbet af de seneste ti år.

Ud over at se på hvordan antallet af indbyggere har ændret sig, er det også relevant at se på aldersfordelingen og gennemsnitsalderen.

ALDERSFORDELING (2007 OG 2017)

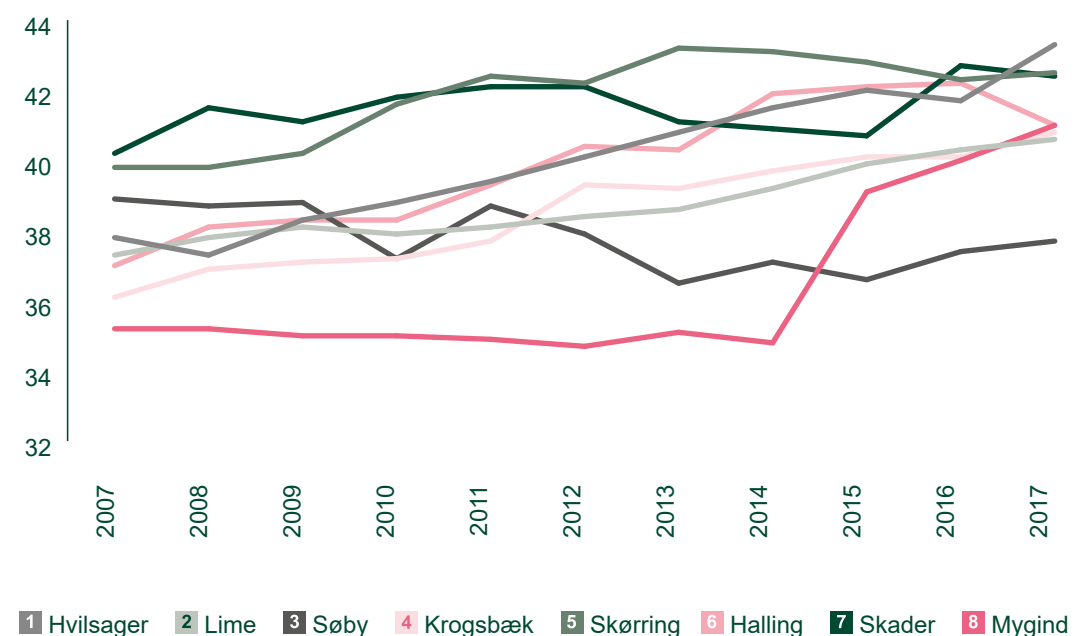
Figuren viser hvor stor en andel af det samlede indbyggertal, som hver af de fem aldersgrupper

udgør. Tallene er beregnet samlet for alle 8 sogne i klyngen. Tallene er opgjort i hhv. 2007 og 2017.

Der er i perioden for 2007 til 2017 procentvis blevet færre småbørn (0-6 år), færre børn i den skolepligtige alder (7-16 år) samt færre voksne i den arbejdsdygtige alder (26-64 år). Derimod er der kommet en større andel af unge (17-25 år) og ældre (+65). Faldet af børn (0-16 år) og voksne i den arbejdsdygtige alder samt stigningen af ældre (+65 år) har stor

betydning for den fremtidige kommunale service. Grundlaget for institutioner og skoler bliver mindre, skatteindtægterne færre, og udgifterne til de ældre større. Interessant er det dog, at der er kommet flere unge i alderen 17-25 år, da landdistrikterne ofte kendetegnes ved ikke at kunne holde på de unge, når de skal i gang med en uddannelse.

GENNEMSNITSALDER (2007-2017)

1 Hvilsager 2 Lime 3 Søby 4 Krogsbæk 5 Skørring 6 Halling 7 Skader 8 Mygind

Figuren viser gennemsnitsalderen på indbyggerne i sognene for hvert år i perioden fra 2007 til 2017.

Den samlede gennemsnitsalder i klyngen var i 2007 37,8 år. I 2017 var den steget til 41,2 år. Til sammenligning var gennemsnitsalderen i Danmark i 2007 39,9 år, mens gennemsnitsalderen i 2017 var steget til 41,4 år. Dermed er gennemsnitsalderen over de seneste ti år steget med 3,4 år i klyngen, mens den på landsplan 'kun' er steget med 1,5 år. I dag (2017) er gennemsnitsalderen i Landsbyklyngen Liv i Ådalen lige under landsgennemsnittet, men den må forventes i løbet af de kommende år at

overstige gennemsnitsalderen på landsplan. Grafen viser endvidere, at Hvilsager har den højeste gennemsnitsalder, og at Søby er det sogn med den laveste gennemsnitsalder. I Søby er gennemsnitsalderen endda faldet i løbet af de seneste ti år. Et sidste element, som i forbindelse med den demografiske undersøgelse af området er værd at trække med ind i kortlægningen, er befolkningstætheden.

4.

HVAD MENER BORGERNE

Der er mange aktører involveret i et landsbyklyngesamarbejde. Kommuner, lokale foreninger, institutioner, organisationer og ikke mindst borgerne, som har en helt afgørende betydning for en landsbyklynges udvikling og succes. Det er borgerne, der ved, hvordan hverdagslivet fungerer, og hvilke behov og ønsker der er.

Til at kortlægge borgernes syn på deres lokalområde er der gennemført en borgerundersøgelse, som er foretaget som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse.

Spørgerammen

Borgerundersøgelsen spørger ind til borgernes syn på lokalområdet, deres motiver for at leve og bo der samt deres syn på fremtiden. Ligeledes spørges der ind til potentialer, udfordringer og samarbejde på tværs mellem nabobyerne. Der er i undersøgelsen lagt vægt på de seks fokuspunkter: organisering, kommunikation, involvering, kommunesamarbejde, mødesteder og aktivitetsudbud.

Tidsrum

Borgerundersøgelsen er udført i perioden 12. marts til 15. april 2018.

Kommunikation

Undersøgelsen er foregået elektronisk og sendt ud via e-Boks. Den kunne ligeledes tilgås på klyngens Facebookside. På Facebook har klyngen også reklameret for undersøgelsen og opfordret klyngens borgere til at svare på spørgsmålene. Bl.a. gennem en konkurrence om slik og rødvin samt en række mindre videoklip, hvor styregruppemedlemmer har fortalt om klyngen og undersøgelsen. Klyngen har for at sikre en så høj svarprocent som muligt rundt omkring i området hængt plakater med klyngens logo samt spørgsmålet "Hvad drømmer du om?" og husstandsomdelt en flyer med kort information om borgerundersøgelsen. Ved den lokale gymnastikopvisning, som lå midt i perioden, blev der ligeledes omdelt flyers. Derudover har Syddjurs Kommune informeret om undersøgelsen via Lokalavisen.

Antal besvarelser

I alt har 605 borgere besvaret undersøgelsen. Den er sendt til personer fra 16 år med bopæl i klyngen (i alt 2.138 borgere). Derudover har virksomheder med CVR-nummer i området og ejere af fritidshuse i klyngen haft mulighed for at besvare spørgeskemaet. Den samlede svarprocent er 28,3 %.

Køn

58 % af respondenterne er kvinder, mens 42 % er mænd.

Bopæl

Det samlede antal besvarelser er kommet fra følgende områder: Hvilsager (20 %), Lime (19 %), Skørring (16 %), Søby (15 %), Krogsbæk (11 %), Halling (9 %), Skader (5 %) og Mygind (4 %). Den sidste procent kommer fra personer, som enten arbejder eller har fritidshus i området.

Alder

Gennemsnitsalderen på respondenterne er 50,7 år.

I det følgende kapitel vil borgerundersøgelsens resultater blive fremlagt og gennemgået. Teksten med fed skrift citerer formuleringen fra spørgeskemaundersøgelsen. I parentes (n) er antallet af borgere, der har besvaret spørgsmålet, angivet. Resultaterne er angivet i procent.

I det følgende kapitel vil borgerundersøgelsens resultater blive fremlagt og gennemgået. Teksten med fed skrift citerer formuleringen fra spørgeskemaundersøgelsen. I parentes (n) er antallet af borgere, der har besvaret spørgsmålet, angivet. Resultaterne er angivet i procent.

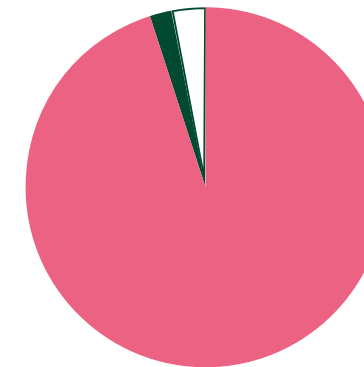
4.1. TILKNYTNING OG TILFREDSHED

Et godt udgangspunkt for udviklingen af en landsbyklynge er at undersøge borgernes tilknytning og tilfredshed med at bo i lokalområdet. Tilknytning til lokalområdet giver folk lyst til at engagere sig i udviklingen, og tilfredshed er med til at fastholde befolkningen.

53 % og dermed over halvdelen af respondenterne har boet i klyngen i mere end 20 år. Kun 21 % har boet der i mindre end ti år.

JEG ER TILFREDS MED AT BO I OMRÅDET (N=583)

Helt enig	49 %
Enig	46 %
Uenig	2 %
Helt uenig	0 %
Ved ikke	3 %

Samlet

- Helt enig og enig – 95 %
- Helt uenig og uenig – 2 %
- Ved ikke – 3 %

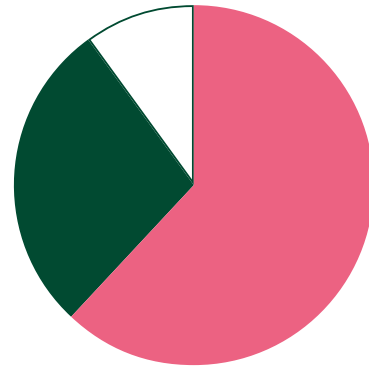
Med 95 % af respondenterne, som er enten helt enige eller enige i udsagnet, er der generelt meget

stor tilfredshed med at bo i området. Kun 2 % er ikke tilfredse.

JEG FØLER TILKNYTNING TIL HELE OMRÅDET – LANDSBYKLYNGEN LIV I ÅDALEN (N=584)

Helt enig	14 %
Enig	48 %
Uenig	19 %
Helt uenig	9 %
Ved ikke	10 %

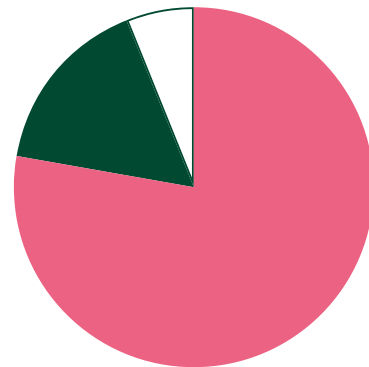
Samlet

- Helt enig og enig – 62 %
- Helt uenig og uenig – 28 %
- Ved ikke – 10 %

Samlet set føler 62 % tilknytning til hele landsbyklyngens område, mens lidt over hver fjerde (28 %) ikke gør. 10 % ved ikke, om de føler tilknytning til hele området.

JEG FØLER TILKNYTNING TIL DET SOGN, JEG BOR I (N=583)

Helt enig	29 %
Enig	49 %
Uenig	11 %
Helt uenig	5 %
Ved ikke	6 %

Samlet

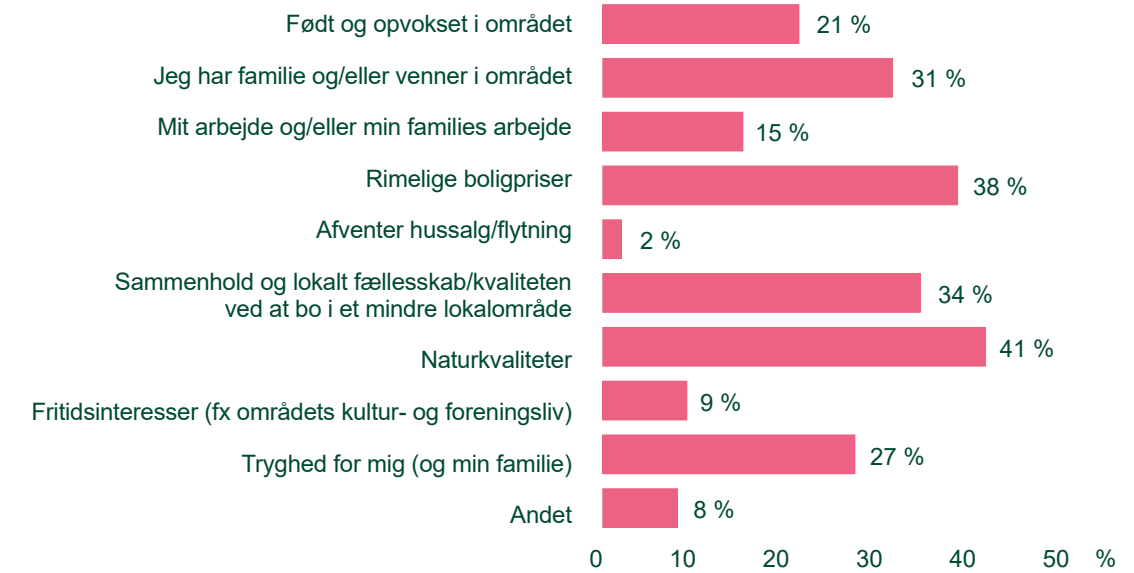
- Helt enig og enig – 78 %
- Helt uenig og uenig – 16 %
- Ved ikke – 6 %

78 % føler tilknytning til det sogn, de bor i. 16 % gør ikke, og 6 % ved det ikke.

Borgernes tilknytning til det sogn, de bor i, er væsentlig stærkere end til klyngen som helhed. Det er ikke overraskende, da et sogn er en historisk enhed, som de fleste er vokset op med, mens landsbyklyngen er en ny enhed, som er i gang med

at opbygge en ny fælles identitet på tværs af sognegrænserne. Skal klyngen lykkes som en samlet enhed, skal der derfor arbejdes med at udvikle en følelse af fælles identitet på tværs af de eksisterende sognegrænser.

HVAD ER DE VIGTIGSTE GRUNDE TIL, AT DU BOR, HVOR DU BOR? (MAKS. 3 SVAR) (N=595)

Naturkvaliteter (41 %) nævnes som den vigtigste årsag til, at respondenterne bor i området. Derudover spiller også de rimelige boligpriser (38 %), sammen-

holdet (34 %) samt familie og/eller venner i området (31 %) en væsentlig rolle. Under 'Andet' nævnes særligt den korte afstand til Aarhus.

Inddeles respondenterne i forskellige aldersgrupper og livsfaser, ses det ikke overraskende, at boligpriserne for de 26-45 årige spiller en stor rolle. Det passer med, at det er i den periode, hvor mange køber deres første hus. Boligpriserne har langt fra

samme betydning for de ældre over 65 år. Her er naturkvaliteterne det vigtigste. De yngre respondenter under 25 år bor først og fremmest i klyngen, da de er født og opvokset der samt på grund af deres familie og/eller venner.

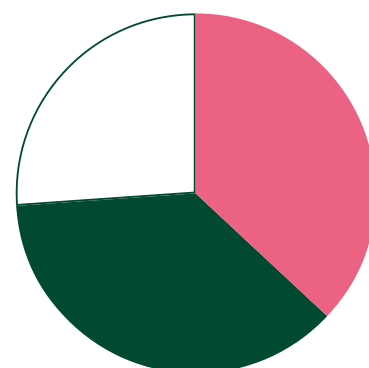
4.2. OPTIMISME

Fra 2007 til 2017 er indbyggertallet som tidligere omtalt faldet med ca. 100 borgere i klyngen. Set i lyset af det, er det interessant at undersøge, hvor-

dan borgerne selv forestiller sig udviklingen i de kommende år.

OM TI ÅR TROR JEG, AT DER BOR FLERE MENNESKER I MIN BY, END DER GØR I DAG (N=580)

Helt enig	12 %
Enig	25 %
Uenig	29 %
Helt uenig	8 %
Ved ikke	26 %

Samlet

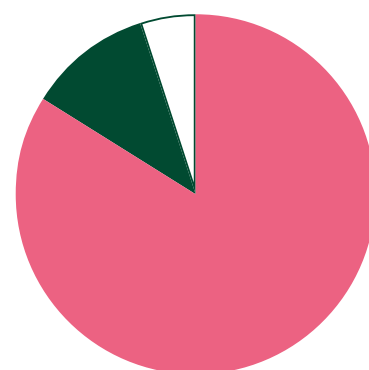
- Helt enig og enig – 37 %
- Helt uenig og uenig – 37 %
- Ved ikke – 26 %

Der er præcis lige mange (37 %), som tror, at befolkningstallet vil henholdsvis stige eller falde i løbet af de kommende ti år. Med 26 % er det cirka hver fjerde, som ikke ved det. Borgerne er derfor ligeligt

delt i forhold til spørgsmålet, og det bliver interessant at se, hvordan Syddjurs Kommune og Landsbyklyngen Liv i Ådalen i samarbejde kan udvikle det potentiale, der er i området.

FOR MIG ER FORDELENE VED AT BO I EN LILLE BY STØRRE END ULEMPERNE (N=580)

Helt enig	40 %
Enig	44 %
Uenig	10 %
Helt uenig	1 %
Ved ikke	5 %

Samlet

- Helt enig og enig – 84 %
- Helt uenig og uenig – 11 %
- Ved ikke – 5 %

Hele 84 % mener, at fordelene ved at bo i en lille by er større end ulemperne. Kun 11 % er uenige.

Kan Landsbyklyngen Liv i Ådalen få det budskab formidlet videre til potentielt nye tilflyttere, så har de et stærkt argument for bosætning i området. I den

forbindelse vil det være relevant at inddrage statistikken om, at 95 % af borgerne er tilfredse med at bo, hvor de bor.

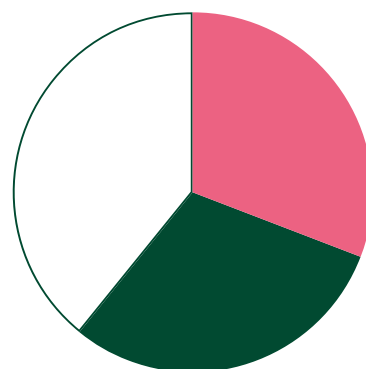
4.3. ORGANISERING AF SAMARBEJDE

Det er organiseringen af samarbejdet mellem landsbyerne og sognene, som danner fundamentet for den udvikling, der sker i klyngen, og det der i fremtiden skal skabe liv i Ådalen. Målet med organiseringen er at skabe en struktur, som muliggør et samarbejde på tværs. Kun på den måde kan der i fællesskab arbejdes med de langsigtede perspektiver. Derfor vil de øvrige mål ikke kunne opfyldes, medmindre organiseringen er på plads.

Som tidligere nævnt er der særligt i forbindelse med Ådalsskolen og IFÅ et godt samarbejde mellem byerne i klyngen. Samarbejdet på en lang række andre område er dog noget, som kan blive både udvidet og forbedret. På den baggrund er det relevant at se på, hvordan borgerne vurderer det nuværende samarbejde og udgangspunktet for et stærkere samarbejde i fremtiden.

DER ER I DAG ET GODT SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF LANDSBYERNE? (N=570)

Helt enig	3 %
Enig	28 %
Uenig	26 %
Helt uenig	4 %
Ved ikke	39 %

Samlet

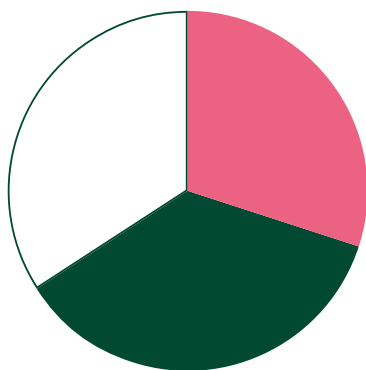
Helt enig og enig	31 %
Helt uenig og uenig	30 %
Ved ikke	39 %

39 % svarer, at de ikke ved, om samarbejdet på tværs af landsbyerne i dag er velfungerende. Det vidner om et svagt kendskab til de eksisterende ru-

tin. 31 % mener, der er et godt samarbejde, mens 30 % er uenige. Alt i alt viser det et broget billede med plads til både forbedring og forandring.

NÅR DER AFHOLDES ARRANGEMENTER I LANDSBYERNE, ER VI GODE TIL AT INFORMERE NABOLANDSBYERNE OM DET (N=570)

Helt enig	2 %
Enig	28 %
Uenig	29 %
Helt uenig	7 %
Ved ikke	34 %

Samlet

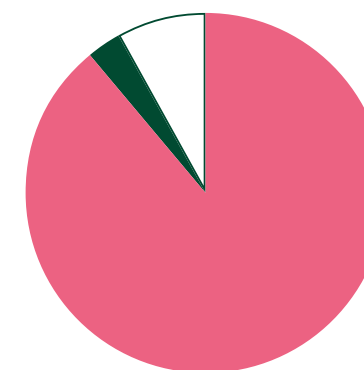
Helt enig og enig	30 %
Helt uenig og uenig	36 %
Ved ikke	34 %

En stærkere fælles organisering handler også om at dele viden med nabolandsbyerne. Det mener 36 % af respondenterne dog ikke, at landsbyerne i dag er gode til. 30 % synes, der sker en deling af viden, mens 34 % ikke ved det. Der er således også her

meget delte meninger blandt respondenterne. Det kan konkluderes, at der er et stort forbedringspotentiale, når 70 % samlet set svarer, at de ikke ved, hvordan delingen af information fungerer, eller at den fungerer dårligt.

HVIS VI SKAL OVERLEVE SOM LOKALSAMFUND, ER DET NØDVENDIGT, AT VI SAMARBEJDET TÆT MED DE ØVRIGE LANDSBYER I OMRÅDET (N=465)

Helt enig	37 %
Enig	52 %
Uenig	3 %
Helt uenig	0 %
Ved ikke	8 %

Samlet

Helt enig og enig	89 %
Helt uenig og uenig	3 %
Ved ikke	8 %

89 % af respondenterne er enige i, at et samarbejde på tværs mellem landsbyerne er nødvendigt,

hvis landsbyerne fremover skal overleve. Kun 3 % er uenige, og 8 % svarer ved ikke.

Det er helt afgørende for klyngen, at borgerne bakker op om en stærk koordinering på tværs. Uden borgernes tro på det, vil det ikke være muligt at skabe en stærk landsbyklynge. 89 % af borgerne bekræfter, at de ser samarbejde som vejen frem, og at landsbyerne står stærkere, når de står sammen. Det giver styregruppen og projektet som helhed en stor opbakning fremadrettet.

I styregruppen sidder for nuværende to af de tre, som var hovedinitiativtagere til at ansøge om optagelse i kampagnen Landsbyklynger. Derudover sidder en repræsentant fra Distriktsrådet, Distriktslederen for Ådalsskolen og Børnehuset Ådalen, lederen af Børnehuset og SFO'en samt en repræsentant fra Syddjurs Kommune. Derudover deltager mindst en repræsentant fra kommunikationsgruppen og borgerinvolveringsgruppen også i styregruppemøderne.

Organiseringen i Landsbyklyngen Liv i Ådalen

Landsbyklyngen Liv i Ådalen er organisatorisk bygget op omkring en styregruppe, som sammen med proceskonsulenten står for den overordnede koordinering af projektet. Derudover er der nedsat en kommunikationsgruppe, som bl.a. står for en løbende kommunikation på Facebook og etablering af en fælles hjemmeside, samt en borgerinvolveringsgruppe, som i øjeblikket arbejder med oprettelsen af en række ambassadørkorps med repræsentanter fra alle landsbyerne. Endvidere muliggør organiseringen etablering af en række konkrete arbejdsgrupper. I skrivende stund er der eksempelvis etableret en arbejdsgruppe, som specifikt beskæftiger sig med vådområdet omkring Termestrup, Bendstrup og Karby Enge.

4.4. KOMMUNIKATION

En god og tværgående kommunikation er med til at styrke de 8 sogne, de 16 landsbyer og klyngen som en helhed. Derfor er en forbedret og koordineret kommunikationsindsats meget vigtig i klyngesamarbejdet.

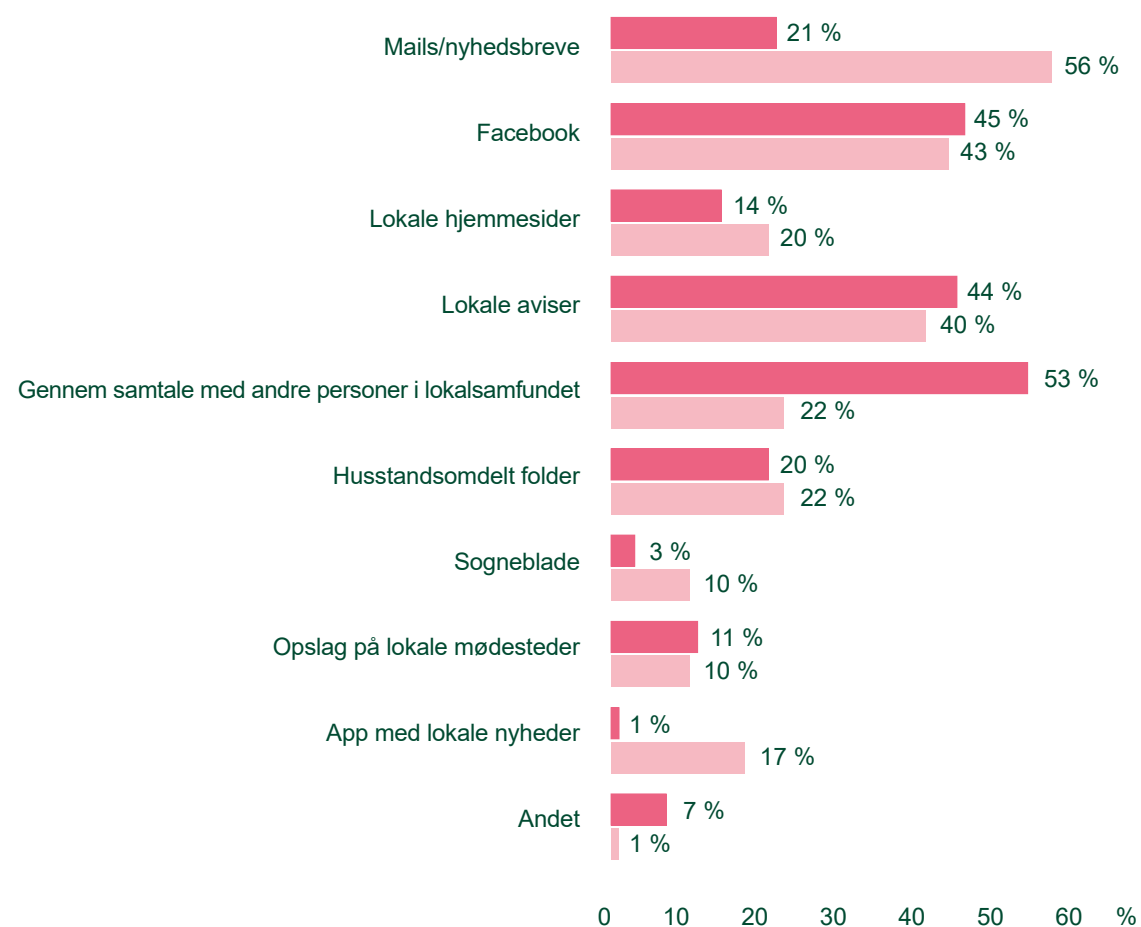
Ved at kende borgernes foretrukne måder at søge informationer om lokalområdet på, kan styregruppen, kommunikationsgruppen og på sigt de forskellige arbejdsgrupper få inspiration til, hvordan de bedst kommunikerer med borgerne. Det samme gør sig gældende for eksempelvis IFÅ, forsamlingshusene og kirkerne. Derfor bliver borgerne spurgt

ind til deres nuværende vaner og fremtidige ønsker, når de søger informationer.

69 % af respondenterne havde hørt om Landsbyklyngen Liv i Ådalen, før de deltog i borgerundersøgelsen. Klyngen har derfor været dygtige til at sprede kendskabet til det nye samarbejde. De 69 %, som havde hørt om Landsbyklyngen Liv i Ådalen, blev efterfølgende spurgt til, hvorfra de havde hørt om klyngen. Alle respondenter blev ligeledes spurgt til, hvordan de fremadrettet ønsker at indhente oplysninger om lokale forhold.

HVOR HAR DU HØRT OM LANDSBYKLYNGEN? (N=393)

HVORDAN FORETRÆKKER DU FREMADRETTET AT INDHENTE OPLYSNINGER OM LOKALE FORHOLD? (MAKS. 3 SVAR) (N=569)

Når borgerne skal angive, hvorfra de har hørt om klyngesamarbejdet, peger de fleste på samtale med andre personer fra lokalsamfundet (53 %), Facebook (45 %) og lokale aviser (44 %). Under 'Andet' nævner flere respondenter, at de har deltaget på et fællesmøde på skolen omkring landsbyklyngen samt

skolens intranet, hvor der har været sendt information om samarbejdet rundt. Fremadrettet foretrækker borgerne i stigende grad at holde sig orienteret om udviklingen i lokalområdet via mails/nyhedsbreve (56 %), Facebook (43 %) og lokale aviser (40 %).

Inddeles respondenterne i forskellige aldersgrupper, viser der sig flere forskellige karakteristika, som er værd at trække frem i analysen. Både hvad angår de steder, hvor respondenterne finder deres information i dag, og der hvor de ønsker at gøre det fremadrettet. Bl.a. viser aldersinddelingen, at jo ældre respondenterne bliver, desto større rolle har de lokale aviser spillet i forhold til at udbrede kendskabet til klyngen. Det modsatte gør sig gældende med Facebook, som får mindre betydning, jo ældre respondenterne er. I forhold til de unge viser aldersinddelingen, at det særligt er gennem samtale med andre, de i dag indhenter oplysninger om lokale forhold.

At det ikke er Facebook, som er den mest brugte kommunikationskanal for de unge, kan skyldes, at de ikke er på de sider, som klyngen har kommunikeret igennem. Der ligger derfor en vigtig opgave i at kommunikere til de unge på Facebook på de sider, de følger.

Fremadrettet er Facebook den klart foretrukne kommunikationsplatform for respondenter op til 45 år. For personer ældre end det er det mails/nyhedsbreve, som er den foretrukne kommunikationskanal. Mens Facebook ikke er i top tre over foretrukne kommunikationsplatforme for de ældre, så er mails/nyhedsbreve ikke i top tre for de unge under 25 år.

Ovenstående viser et broget, men meget specifikt informationsbehov blandt borgerne, som lands-

byklyngen i fremtiden kan målrette deres budskaber ud fra. Eksempelvis må det med udgangspunkt i besvarelserne være en klar anbefaling, at der produceres et nyhedsbrev fra klyngen, at formidlingen på Facebook fortsætter, samt at der etableres et samarbejde med de lokale medier.⁸

Landsbyklyngen Liv i Ådalen har i dag en hjemmeside (www.aadalen.infoland.dk) og en facebookside (@Landsbyklyngen Liv i Ådalen).

Klyngen har bl.a. udbredt kendskabet til det nye samarbejde ved at tale med områdets borgere til forskellige arrangementer. Eksempelvis er der blevet afholdt et borgermøde, og klyngen havde en stand til det traditionsrige lokale børnedyrskue. En vigtig del af strategien om at udbrede kendskabet til klyngen har derfor været mund-til-mund metoden. Det arbejde, som klyngen har lagt i at fortælle om Liv i Ådalen, viser sig bl.a. ved, at hele 53 % havde hørt om klyngen gennem samtale med andre personer i lokalsamfundet.

Landsbyklyngen har i forbindelse med borgermødet og borgerundersøgelsen husstandsomdelt flyers til alle i Ådalen, og der har i Lokalavisen begge gange været bragt artikler.⁹ Derudover har kommunikationsgruppen løbende lagt opslag på facebook omkring arbejdet i de forskellige grupper.

I forbindelse med opstarten af Landsbyklyngen Liv i Ådalen og Landsbyfællesskabet Østdjurs har Østdjurs Kommune fået bragt to artikler i Lokalavisen.¹⁰

LOGO

Kommunikationsgruppen har lavet et logo til landsbyklyngen Liv i Ådalen, for at give området et genkendeligt mærke. Ambitionen er, at logoet indrammer, hvad klyngen står for. Ikke så meget den geografiske omkreds, men nærmere indholdet, som rummer mange små unikke samfund, familier, hjem, personligheder, aktiviteter og sociale relationer.

De tre huse på hver sin bakketop symboliserer de mange små byer med hver sine egenskaber. Bakkerne buer viser de enkelte byers indhold og lag af egenskaber. Antallet af bakker er tre, da det skal vise en mængde af byer og ikke nogle konkrete byer. Ydercirklen indrammer hele Ådalen og viser, at området står sammen som én enhed.

**Landsbyklyngen
Liv i Ådalen**

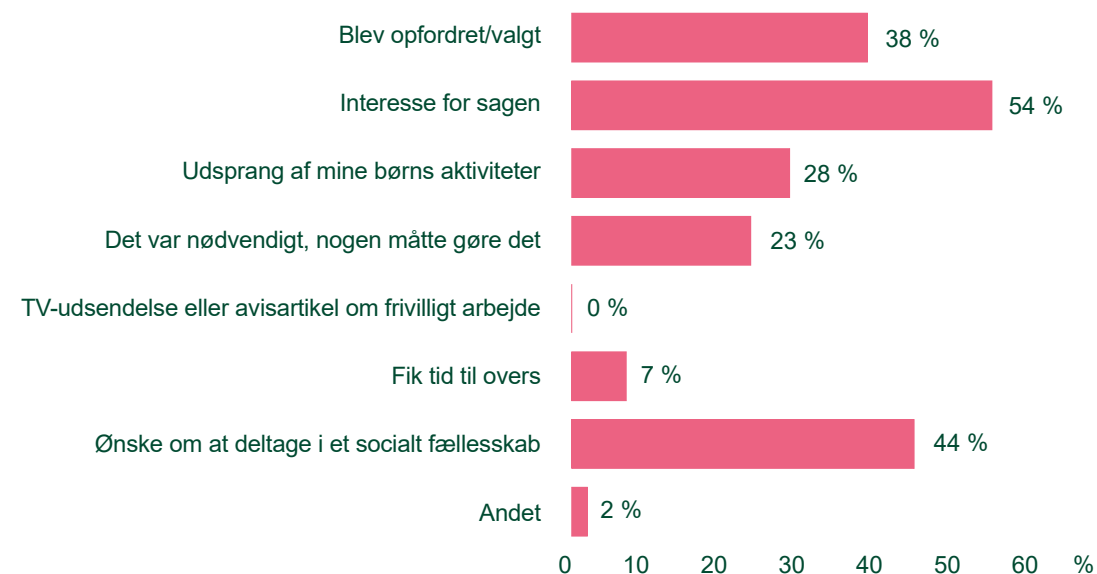
4.5. FRIVILLIGHED OG BORGERINVOLVERING

En stærkt landsbyklynge vokser frem af engagerede borgere, som aktivt involverer sig og vil yde en frivillig indsats.¹¹ Uden et stærkt frivilligt engagement er det vanskeligt at skabe udvikling i landsbyklyngen og liv i Ådalen. Det er derfor vigtigt at kortlægge kulturen og motivationen for frivilligt arbejde, da det giver klyngen et vigtigt redskab til at motivere nye frivillige.

92 % af respondenterne mener, det er nødvendigt, at borgerne involverer sig aktivt, hvis landsbyerne i området skal overleve. Det viser, at borgerne er meget bevidste om deres afgørende rolle i forhold til at sikre landsbyernes overlevelse. Det er derfor et vigtigt argument i den fremtidige rekruttering af nye frivillige.

43 % af respondenterne fra Ådalens borgerundersøgelsen laver i dag frivilligt arbejde. Det er 2 procentpoint mere end på landsplan, hvor 41 % af befolkningen deltager i frivilligt arbejde.¹² Ådalen har derfor et godt udgangspunkt for det videre arbejde med at få involveret endnu flere borgere.

HVAD FIK DIG I GANG MED DET FRIVILLIGE ARBEJDE? (N=245)

Respondenterne motiveres først og fremmest af en interesse for sagen (54 %). Herefter kommer deres

71 respondenter giver direkte udtryk for, at de gerne vil kontaktes med henblik på at høre mere om mulighederne for at blive frivillig i klyngen. Det giver styregruppen et skub fremad i arbejdet med at engagere borgerne, og det viser, at der er et potentiale for at involvere endnu flere i den lokale udvikling.

Styregruppen har kontaktet samtlige 71 respondenter via telefon og/eller e-mail. Udgangspunktet for kontakten har været en nysgerrighed på det, de enkelte brænder for og har lyst til at bidrage med. Det hænger sammen med det næste tema fra borgerundersøgelsen, hvor der er blevet spurgt ind til motivationsfaktorerne hos dem, som allerede er engageret i frivilligt arbejde.

Ved at kende til folks motivationsfaktorer for at lave frivilligt arbejde, er det lettere at få nye med. Derfor bliver de borgere, som svarer, at de deltager i frivilligt arbejde, spurgt til deres baggrund herfor.¹³

punkt i ovenstående kan det derfor konkluderes, at det i rekrutteringen af frivillige i Landsbyklyngen Liv i Ådalen er afgørende, at de har interesse for sagen,

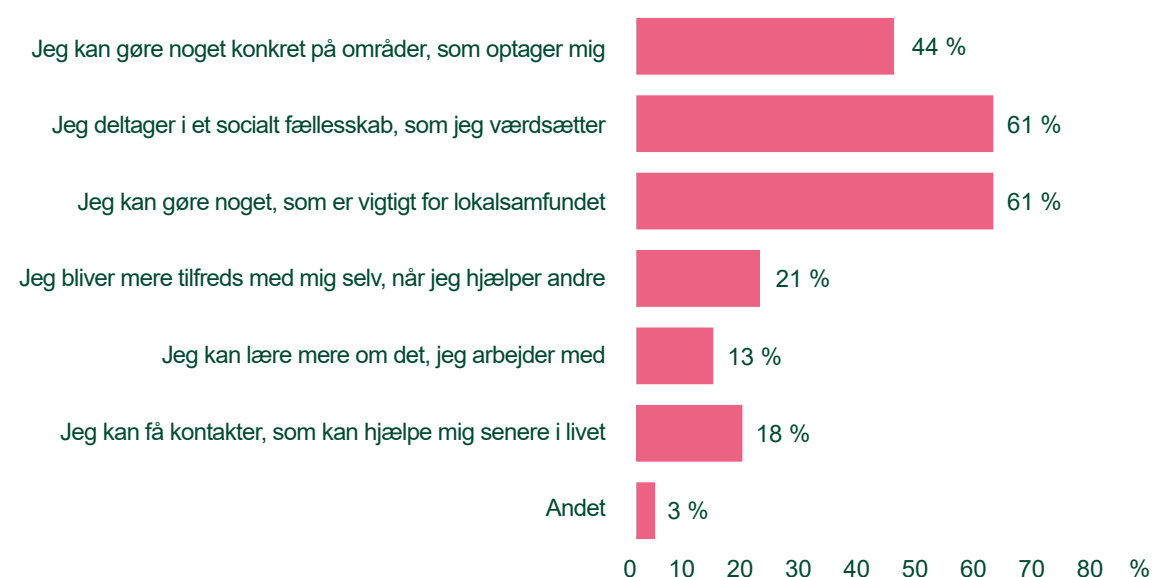
at de bliver opfordret til at engagere sig, og at det sociale fællesskab prioriteres. Der ligger derfor en vigtig opgave for klyngen og særligt borgerinvolveringsgruppen i at få bragt disse elementer i spil, da det kan have betydning, når der skal rekrutteres nye frivillige.

Ser man på de landsdækkende undersøgelser på området, så angiver eksempelvis 52 %, at de blev opfordret/valgt til det, og 46 % at engagementet udsprang af deres egen interesse.¹⁴ På landsplan er der derfor 14 procentpoint flere frivillige, som er

blevet opfordret/valgt til det, mens der er 8 procentpoint færre frivillige, som begyndte på grund af deres egen interesse for sagen. Det kan derfor anbefales, at Landsbyklyngen Liv i Ådalen i højere grad, end det er tilfældet i dag, opfordrer enkelte af områdets borgere til at bidrage med deres specifikke kompetencer.

Et er motivationen til at komme i gang med at lave frivilligt arbejde. Noget andet er det personlige udbytte, borgerne får, når først de er begyndt.

HVAD GIVER DET DIG AT LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE? (N=245)

At deltage i et socialt fællesskab (61 %) samt det at gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet (61 %), er klart det mest betydningsfulde udbytte

ved at lave frivilligt arbejde for borgerne i Landsbyklyngen Liv i Ådalen.

Det er interessant, at respondenterne i så udpræget grad peger på det sociale fællesskab som et af de mest værdifulde aspekter ved frivilligt arbejde. Det betyder, at når først man er kommet i gang, så er fællesskabet og det at gøre en indsats til fordel for lokalsamfundet vigtigere, end det fx er at lære noget om det, man arbejder med. Inddeles besvarelserne efter respondenternes alder, viser det sig endvidere, at det sociale fællesskab bliver vigtigere med alderen. Derfor er det afgørende, at de frivillige først og fremmest skal have mulighed for at arbejde med noget af det, de selv synes er vigtigt, og at det sociale fællesskab omkring det frivillige arbejde prioriteres. Det skal klyngen derfor forsøge at skabe de optimale rammer for.

Sammenlignes ovenstående besvarelser ligeledes med landsdækkende undersøgelser, så er det i denne forbindelse særligt interessant at se på det at gøre noget, som er vigtigt for lokalsamfundet. Hvor det er det der sammen med deltagelsen i det sociale fællesskab i Landsbyklyngen Liv i Ådalen giver det største udbytte, så er det i de landsdækkende undersøgelser det, som giver det tredje højeste udbytte.¹⁵ På den måde viser respondenternes besvarelser, at det lokale engagement er større i klyngen end på landsplan.

4.6. KOMMUNESAMARBEJDE

På trods af den borgerdrevne tilgang i projektet spiller samarbejdet med kommunen en vigtig rolle. I styregruppen deltager en kommunal repræsentant fra Syddjurs Kommune på møderne, og kommunen fungerer som økonomisk bidragsyder til klyngen. Uden kommunens opbakning kan klyngen derfor ikke etableres.

Der er i Syddjurs Kommune etableret yderligere to klyngesamarbejder: Mols i Udvikling, der dækker Mols og Helgenæs, og som var en del af pilotprojekt Landsbyklynger, og Landsbyfællesskabet Østdjurs, som er en del af kampagnen Landsbyklynger. Kommunen viser derfor stor velvillighed til at skabe rammerne for, at landsbyerne kan samarbejde på tværs.

Men hvordan beskriver Syddjurs Kommune selv deres syn på borgerinddragelse og civilsamfundets rolle i udviklingen af det aktive medborgerskab?

Civilsamfundsstrategi for Syddjurs Kommune

Syddjurs Kommune beskriver i deres civilsamfundsstrategi, hvordan de anser borgernes og civilsamfundets aktive deltagelse og engagement som hjørnestenen i et levende og velfungerende demokrati. For kommunen handler det om den enkelte borgers aktive medborgerskab. Om at skabe en platform for borgerinddragelse, der kan inspirere til aktiv deltagelse. For kommunen er det afgørende ikke at bremse borgerne, men i stedet at skabe rammerne for en øget indsats, der engagerer borgere, foreninger, organisationer og virksomheder i det, de kalder for fremtidens velfærdsalliance. Kommunen ønsker altså at skabe gode rammer for samarbejdet samt at afprøve nye samarbejdsformer.¹⁶

Planstrategi 2015

I planstrategien beskriver kommunen, at de ønsker at skabe et fælles billede af fremtidens velfærds-kommune og en fælles forståelse af forholdet mellem borger, civilsamfund og kommune. Kommunen vil skabe stærke velfærdsalliancer mellem kommunen, civilsamfundet og virksomheder og foreninger gennem en tæt og tillidsbaseret dialog. Og kommunen vil gøre det muligt at etablere nye partnerskaber.¹⁷

Kulturpolitik – Frem mod 2020

Også i forhold til de lokale mødesteder beskriver kommunen, at det er vigtigt, at de lokale borgere er aktive, bakker op om, stiller krav og bidrager til områdets udvikling. Mødestederne er ofte etableret

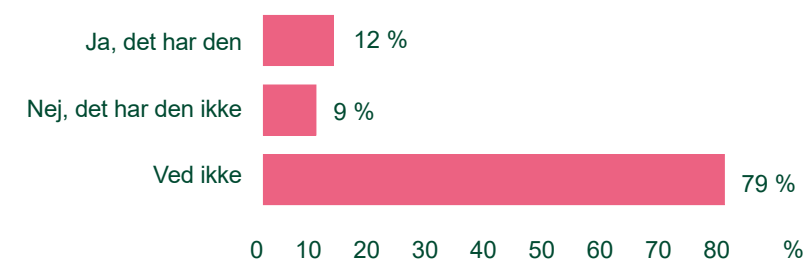
for de lokale, og de fungerer bedst, når de bliver brugt og løbende udfordres og udvikles. De lokale ildsjæle og nøglepersoner kan formodentlig lære noget af hinanden gennem erfaringsudveksling og tværgående samarbejde.¹⁸

Øvrige politikker med relevans for klyngen

Foruden den nævnte civilsamfundspolitik, planstrategien og kulturpolitikken har kommunen en række øvrige politikker, som har betydning for det arbejde, der venter landsbyklyngen fremadrettet. I Landdistriktspolitik 2013 står der eksempelvis, at kommunen ønsker at understøtte udviklingen af landområderne og landsbyerne med udgangspunkt i disses styrker og kvaliteter.¹⁹ I kommunens Fritids- og friluftspolitik frem mod 2020 står der, at den sigter mod udvikling af fritidslivet inden for idræt, motion og naturoplevelser.²⁰

Syddjurs Kommune har altså i en række forskellige politikker og strategier beskrevet, at de prioriterer samarbejdet med borgerne og resten af civilsamfundet. For at kortlægge borgernes kendskab til de kommunale ambitioner om samskabelse, bliver borgerne spurgt til deres kendskab til samarbejdet mellem borgere og kommune.

VED DU, OM DIN KOMMUNE HAR BESKREVET, HVORDAN DE SER OG VÆGTER SAMARBEJDER MELLE M BORGERE OG KOMMUNE? DET KAN FX VÆRE I EN POLITIK, DER BESKRIVER SAMARBEJDET MED BORGERNE. (N=457)

79 % ved ikke, hvad der er beskrevet i forhold til kommunens syn på samarbejdet med borgerne.

12 % ved, at der findes noget, mens 9 % ikke tror, det er beskrevet.

Trods de førnævnte politikker, planer og strategier, er det langt fra alle borgere, der er klar over, hvordan man kan få indflydelse på den lokale udvikling. Resultatet er ganske interessant, idet fire ud af fem respondenter reelt ikke er klar over, i hvilken grad samarbejdet mellem borgere og kommune er prioriteret, og hvad rammerne for det er fra kommunens side.

Kommunen er repræsenteret i styregruppen for klyngeprojektet, og det bliver derfor en vigtig opgave at få kommunikeret, at klyngesamarbejdet er et aktivt og strategisk vigtigt samarbejde mellem borgere og kommune.

4.7. MØDESTEDER

Mødesteder har stor betydning for hverdagslivet. Ofte bliver et mødesteds betydning først synlig, når det lukker eller bliver nedlagt. Ikke blot forsvinder der et sted med en funktion, der forsvinder også et rum for socialt samvær. I dagligdagen styrker mødesteder det personlige netværk og fællesskabet blandt borgerne. Mødesteder har således stor betydning for den enkeltes sundhed og velbefindende. Sådan er det også for borgerne i Landsbyklyn-

gen Liv i Ådalen, og for Syddjurs Kommune, som i deres kulturpolitik frem mod 2020 netop har fokus på mødestederne.

I forskningen omkring landsbyklynger skelner man mellem tre typer af mødesteder: (1) formelle mødesteder, (2) uformelle mødesteder og (3) tredje mødesteder.²¹

FORMELLE MØDESTEDER

Formelle mødesteder er designet oppefra til bestemte aktiviteter. Man mødes med en forventning om et forudbestemt læringsudbytte, og det er planlagt, hvad man mødes om. Deltagerne har derfor en formel rolle som eksempelvis menighedsmedlem, elev eller foreningsmedlem.

Eksempler på disse mødesteder er kirken, skolen eller hallen.

UFORMELLE MØDESTEDER

Uformelle mødesteder er skabt nedefra gennem hverdagslivet. Man kommer oftest med et formål, men man mødes tilfældigt og snakker om løst og fast. Der er ikke et forudbestemt læringsudbytte.

Eksempler på disse mødesteder er købmanden og genbrugsstationen.

TREDJE MØDESTEDER

Tredje mødesteder er steder, hvor det sociale samvær er det primære formål. Det er ikke forudbestemt, hvad læringsudbyttet er.

Eksempler på tredje mødesteder er forsamlingshuset, kroen og den årlige sommerfest.

Ådalens mødesteder og traditioner

Ådalsskolen fungerer som et centralt samlingssted i Ådalen, dog mest for børnefamilier i forbindelse med skolefest, teaterforestilling, emneugeforevisninger og klassearrangementer. Ligesom Børnehuset Ådalen med deres sommerfest har skabt en god tradition for at børnefamilier får mødt hinanden på tværs af hele Ådalen. For nogen er det første gang de får kendskab til området. Også i Kløverhuset sørger Dagplejerne for at forældre til de mindste borgere mødes en gang om året til en hyggelig eftermiddag.

Ådalshallen er mødested for alle dem der på den ene eller anden måde er del af IFÅ eller bruger

hallen til fest, markeder og andre aktiviteter. Derudover samler hallen en stor del af Ådalen Kristi Himmelfartsdag i Skørring til det traditionsrige Børnedyrskue, som har eksisteret siden 1984. Hallens hoppedag dagen før vinterferien er en nyere tradition, som også samler Ådalens børn til en aktiv eftermiddag i hallen, som afsluttes af med fællesspisning. Ådalshallen stabler også hvert andet til tredje år et halbal på benene, som giver genlyd i hele Ådalen. Bag ved hallen er der masser af aktivt sommerliv, da IFÅ har gang i beachvolley, strandhåndbold, tennis og fodbold for de mindste. Alt imens Ådalshallens krolfbane, som er etableret af Ældresagen Rosenholm, flittigt bliver brugt hver onsdag formiddag.

IFÅ skaber med de sine mange forskellige aktiviteter mange mødesteder på tværs af Ådalen og aldersgrupper både i Ådalshallen, tennisbanerne, beachvolleybanen, gymnastiksalen på skolen, Lime Grusgrav, på fodboldbanerne i Lime og Skørring og på både cykel og ben rundt i Ådalen. I juni måned afholder IFÅ den årlige sommerfest ved Lime Klubhus. Sommerfestens intention er at samle Ådalen til nogle festlige og hyggelige dage for alle aldre fra hele Ådalen. Der er et stort potentiale i at få flere fra området til at deltage i sommerfesten. Et nyt tiltag, som beror på tanken om samarbejde på tværs i Ådalen, er at Ådalsskolen, SFO og Børnehuset Ådalen er med til at starte sommerfesten op med en gå- eller cykeltur fra Skørring til Lime og derefter leg og hygge på pladsen i Lime. Tiltaget har betydet, at flere har deltaget i sommerfesten samt en øget omsætning.

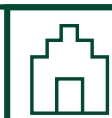
I hver by i Ådalen er forsamlingshusene samlingssted for landsbyens borgere. Der er en begyndende tendens til, at forsamlingshusene samarbejder mere på tværs og åbner mere op og inviterer hele Ådalen indenfor til arrangementerne. Så er det op til borgerne i Ådalen at transportere sig/flytte sig længere efter et arrangement. En stor succes i den forbindelse er det meget velbesøgte Børnedisko i Søby, som næsten alle Ådalens børn op til 6. kl. nyder godt af et par gange om året. Derudover arrangeres der fællesspisninger, koncerter, dilettant, herrefrokost, dameaften, banko, hyggeeftermiddage, kortspil og meget andet rundt omkring i husene.

Dagli'Brugsen i Lime laver også flere arrangementer op til højtider, hvor hele området bydes velkommen. Derudover har de fornyet udenoms arealerne med et aktivitetsområde med fitness anlæg og et overdækket mødested, som led i Dagli'Brugsens projekt "Dig, Mig og Ådalen".

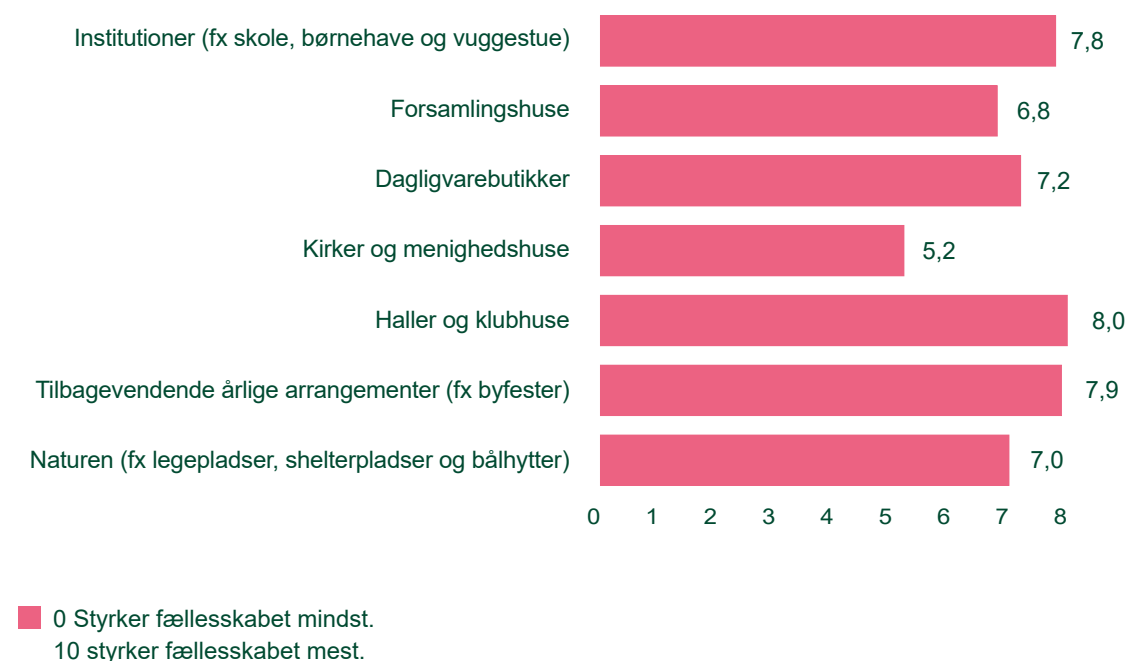
Sogneaftener i både Ådalens Pastorat og i Lime samt Hvilsager Sogne samler også mange borgere. KFUM spejderne skaber løbende aktiviteter i Lime klubhus, på spejderpladsen og i Lime Grusgrav for spejderne i Ådalen.

Derudover er der i flere af landsbyerne i forbindelse med Projekt Gentænk Landsbyen i 2016 etableret helt og/eller delvis nye mødesteder. Distriktsrådet Ådalen afholdt sammen med Ådalsskolen en emneuge, hvor eleverne arbejdede med afsæt i deres egen landsby og kom med ønsker til nye mødesteder. Det kom der en shelterplads i Fårup, et bordbænkesæt til mødestedet ved Mygind Å, en tarzanbane i Skørring, en stor grill til Søby Legeplads, samt et tilskud til legeplads i Halling Folkepark ud af.

Borgerne bliver i spørgeskemaundersøgelsen bedt om at vurdere en række mødesteders betydning for fællesskabet. De skal svare på en skala fra 0-10, hvor 0 styrker fællesskabet mindst og 10 styrker fællesskabet mest.

HVILKE MØDESTEDER HAR POTENTIALER TIL FREMADRETET AT STYRKE FÆLLESSKABET PÅ TVÆRS AF LANDSBYERNE? (N=557)

Tabellen viser de forskellige typer af mødesteder og den gennemsnitsvurdering, som borgerne giver dem i spørgeskemaet. Haller og klubhuse (8,0), tilbagevendende årlige begivenheder (7,9) og institutioner (7,8) vurderes af borgerne til at have størst

betydning som et fælles mødested. Dog vurderes alle mødestederne med undtagelse af kirker og menighedshuse til at have relativ stor betydning som fælles mødested på tværs af klyngen.

Det er ikke tilfældigt, at det netop er haller og klubhuse samt institutioner, nævnes som nogle af de vigtigste mødesteder i forhold til at samle befolkningen på tværs. I Ådalsskolen og i IFÅ samles alle klyngens borgere og særligt børn og unge, så dermed bliver det helt automatisk et sted, hvor borgerne mødes.

I forhold til de tre typer mødesteder, så er haller og klubhuse samt institutioner eksempler på formelle mødesteder, hvor man mødes med en forventning om et forudbestemt læringsudbytte. Den type mødested er vigtig for lokalsamfundet, da det hænger sammen med et grundlæggende behov for at få hverdagen til at fungere.

Dagligvarebutikker er et eksempel på et uformelt mødested, hvor man mødes tilfældigt med et bestemt formål, mens tilbagevendende årlige arrangementer er eksempler på 'tredje mødesteder'. Det betyder, at det sociale samvær er i fokus, at det er lidt tilfældigt, hvem man møder, og hvad man taler

om. I den type mødested ligger der et frirum og en åbenhed i forhold til at møde andre mennesker.

Fremadrettet skal Landsbyklyngen Liv i Ådalen arbejde med at tilpasse særligt de formelle mødesteder, så de i stadig højere grad kan fungere som mødesteder, der samler befolkningen på tværs. Borgerne har ud over de nævnte mødesteder også haft mulighed for at skrive andre mødesteder, der har betydning for fællesskabet. Her bliver særligt nævnt forskellige typer af tredje mødesteder i form af eksempelvis søndagscaféen i den gamle smedje i Mygind og landsbymøderne i Hvilsager.

Børnehuset Ådalen og Ådalsskolen

Styregruppen har i borgerundersøgelsen spurgt borgerne til, hvilke muligheder der ser, hvis Børnehuset Ådalen og Ådalsskolen skal spille en endnu større rolle i lokalsamfundet. Styregruppen har ligeledes selv bearbejdet svarene, som er blevet kategoriseret og analyseret.

Hvilke ideer har du til, hvordan Børnehuset Ådalen og Ådalsskolen kan blive en endnu større del af lokalsamfundet? (n=158)

Svarene fra borgerne i Ådalen kan kategoriseres ud fra mange forskellige parametre. Overordnet set har mange af de borgere, som har besvaret spørgeskemaet forholdt sig aktivt til dette spørgsmål ved at give deres mening til kende og dele ud af deres ideer. Svarene giver derfor Børnehuset Ådalen og Ådalsskolen et godt udgangspunkt for at kunne arbejde videre med nogle af de spor, borgerne i Ådalen giver udtryk for, at de gerne vil opleve mere af fra børnehuset og skolen.

Et af de tegn, der viser sig i besvarelserne handler om, hvor åbne børnehuset og skolen opleves at være i forhold til lokalsamfundet. Flere giver udtryk for, at Ådalen byder på mange forskellige faciliteter, som både børnehus og skole kan blive bedre til at benytte sig af. Børnehus og skole kan på den måde også blive mere synlige deltagere i lokalsamfundet. I forlængelse heraf giver en del også udtryk for, at Børnehuset og Skolen skal være opmærksomme på deres rolle i lokalsamfundet og tage medansvar for udviklingen ved at åbne op og samarbejde med institutioner, foreninger, erhvervsliv mv. Her er både Børnehuset og Skolen godt på vej, da de begge er repræsenteret i styregruppen for Landsbyklyngen Liv i Ådalen.

Et andet element handler om, at Ådalens borgere også gerne vil benytte Børnehusets og Skolens faciliteter i højere grad end i dag. Flere ønsker sig at kunne arrangere fx aftenskole eller benytte de fysiske rammer indendørs og udendørs til festlige begivenheder.

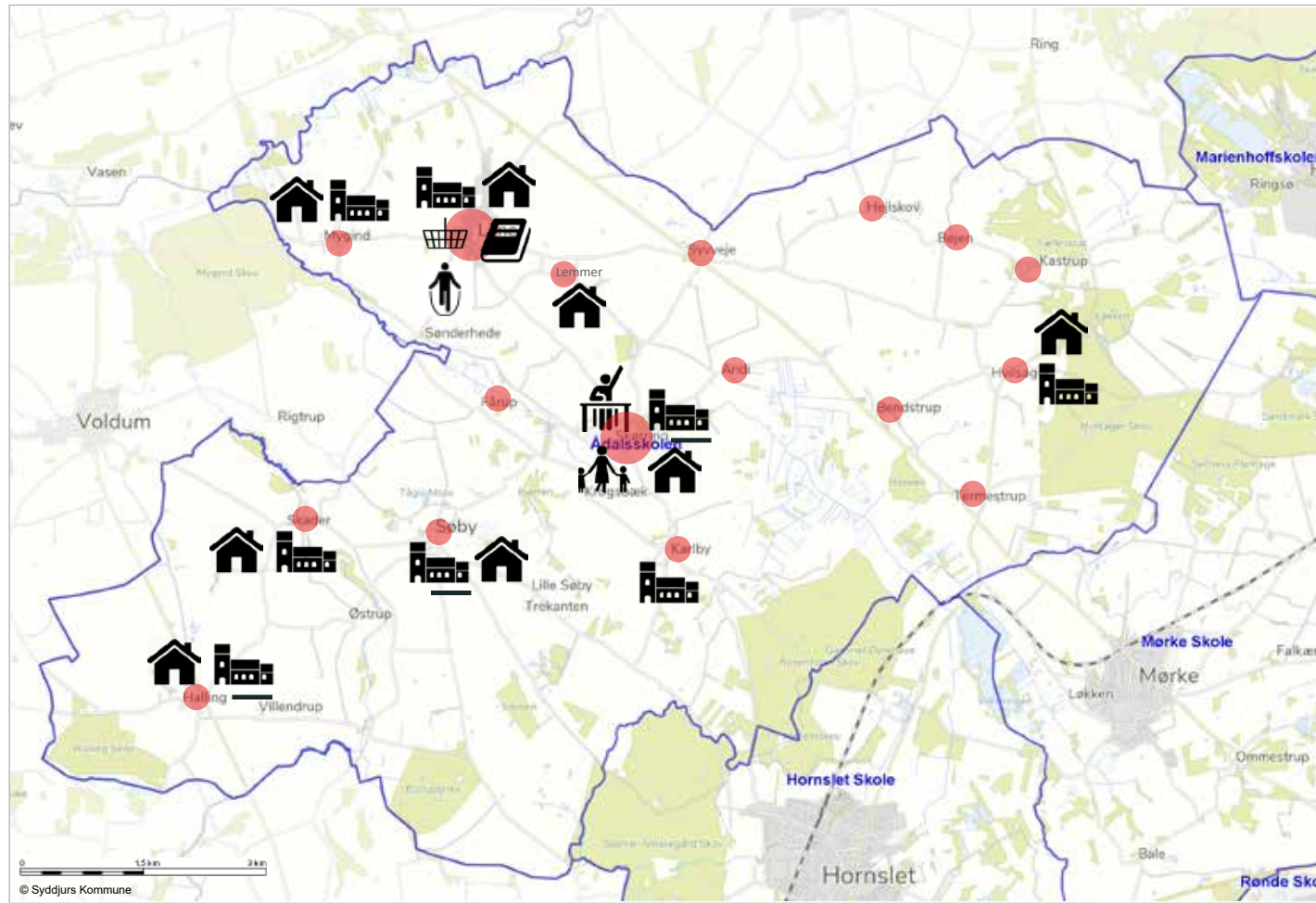
Noget andet der viser sig i besvarelserne er, at flere giver udtryk for, at de ønsker mulighed for flere aktiviteter på tværs af generationerne. Det være sig i form af konkrete aktiviteter og arrangementer, men også i form af fx fælleshaver eller andre mødesteder for børn, unge og ældre.

Nedenstående overskrifter er fremkommet ved kategoriseringen af borgernes besvarelser

- Bruge hele lokalsamfundet – byerne, legepladserne, grusgraven, IFÅ, Sommerfesten, mv.
- "Generationsmøder" – fx fælles aktiviteter, fælleshaver mv.
- Fortsat styrke samarbejdet mellem børnehus og skole – gode overgange
- Større åbne arrangementer – være ramme for større begivenheder
- Åbne skole/børnehus op for bredere anvendelse – fx aftenskole
- Information, reklame, opmærksomhed, fælles kalender – anvende mange kanaler
- Koordinering med lokalsamfundet ift. aktiviteter og arrangementer
- Tage medansvar for området og samarbejde med kirkerne, hallen, IFÅ, mv.
- Fysiske rammer – renovering
- Transportmuligheder – ungdomsskole
- Engagere børnene og de unge – de skal bære udviklingen videre
- Lokal handel

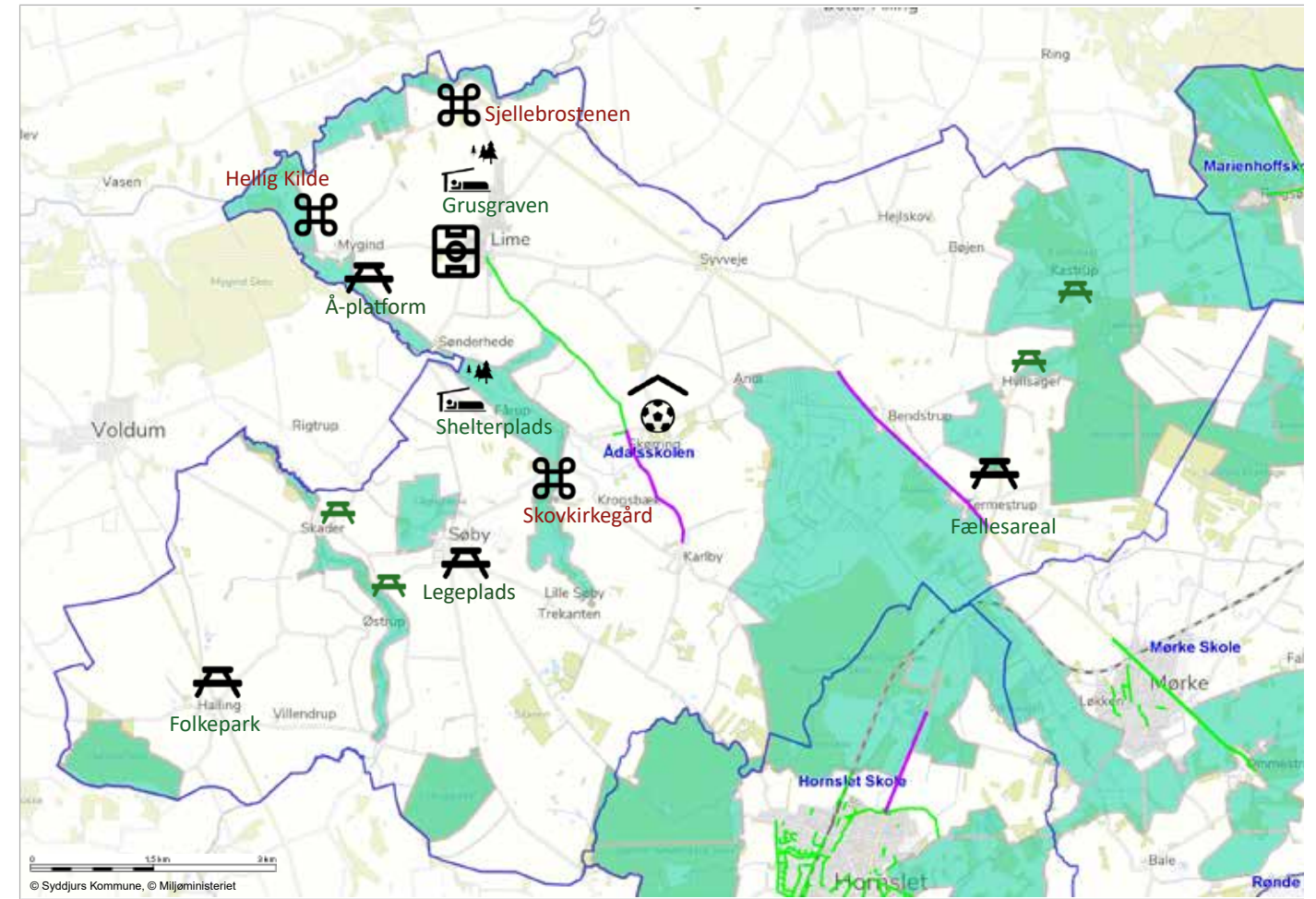
LIV I ÅDALEN – MØDESTEDER OG SERVICE

Signaturforklaring

- Landsbyer
 - Halling
 - Søby
 - Skader
 - Lemmer
 - Karlby
 - Lime
 - Fårup
 - Mygind
 - Andi
 - Skørring
 - Syvveje
 - Termestrup
 - Kastrup
 - Hvilsager
 - Bendstrup
 - Hejlskov
 - Bøjen
- Skørring (Nørreled 32, 8544 Mørke)
- Mygind (Smedjen, Stensvej 10, 8544 Mørke)
- Hvilsager (Pollen 2, 8544 Mørke)
- Skoler
 - Ådalsskolen. Ådalen 2, 8544 Mørke
- Institutioner
 - Børnehuset Ådalen Kløvevej 1, 8544 Mørke
 - Ungdomsskolehus Ådalen Ådalen 2, 8544 Mørke
 - Kløverhuset. Ådalens dagplejer mødested. Ådalen 20 B, 8544 Mørke
- Kirker
 - Halling (Sønderskovvej 1, 8543 Hornslet)
 - Skader (Hulvejen 10, 8543 Hornslet)
 - Søby (Kirkestræde 1, 8543 Hornslet)
 - Mygind (Smedebakken 2, 8544 Mørke)
 - Lime (Hovedgaden 17, 8544 Mørke)
 - Skørring (Jomfru Gundersvej 1, 8544 Mørke)
 - Karlby (Slotsvej 30, 8543 Hornslet)
 - Hvilsager (Kirkebakken 18, 8544 Mørke)
- Dagligvarebutikker
 - Dagli' Brugsen Lime Limegårdsvej 4, 8544 Mørke
- Udendørs fitness maskiner og mødested
 - Ved Dagli' Brugsen, Lime
- Sognegårde
 - Hvilsager Præste- og sognegård. Glismosevej 30, Hvilsager, 8544 Mørke
 - Skørring Sognegård. Jomfru Gundersvej 7, 8544 Mørke
 - Søby Sognegård. Kirkestræde 3, 8543 Hornslet
- Bibliotek
 - Pop-up Bibliotek i Dagli' Brugsen, Lime
- Forsamlingshuse
 - Halling (Hyacintvej 6, 8543 Hornslet)
 - Søby (Hønebjergvej 18, 8543 Hornslet)
 - Skader (Hulvejen 2, 8543 Hornslet)
 - Lemmer (Lemmervej 7, 8544 Mørke)
 - Lime (Markvænget 2, 8544 Mørke)

LIV I ÅDALEN – FRILUFTSLIV

Signaturforklaring

- Cykelstier
 - Eksisterende. Lime - Skørring
 - Fremtidige. Skørring - Karlby
 - Bendstrup - Termestrup
- Fredede områder og særlige naturområder
- ✂ Seværdigheder
 - Krogshæk Skovkirkegård. Hjørnet af Kragkærvej og Kløvevej
 - Sjellebrostenen
 - Hellig Kilde, Mygind
- 🏠 Idrætshaller og fritidsaktiviteter
 - Lime Klubhus. Skovbakkevej 15, 8544 Mørke
 - KFUM spejdernes hus og plads
 - Fodboldbaner IFÅ
 - Petanquebaner IFÅ
 - Børne Mountainbike Spor IFÅ
- ⚽
 - Ådalshallen. Ådalen 2b, 8544 Mørke
 - Beachvolley - og beachhåndboldanlæg inkl. Tarzanbane IFÅ
 - Krolf bane. Ældresagen Rosenholm
- 🏠 Offentlige legepladser og Mødesteder
 - Mygind Å. Platform med bordebænkesæt
 - Termestrup Fællesareal. På hjørnet af Skovbrynet
 - Halling Folkepark. Shelter, svævebane, legeplads, madpakkehus, petanquebane mm. Hyacintvej, 8543 Hornslet
 - Søby Legeplads inkl. svævebane, skaterbane, madpakkehus og stor grill, Estrupvej 10 Søby, 8543 Hornslet
- 🏠 Shelterpladser og Lejrpladser
 - Lime Grusgrav. Lejrplads inkl. bålhytte, shelter, bålplads med mulighed for madlavning samt fitnessbane.
 - Fårup Shelterplads. Mellem Kragkærvej 10 og 20, 8544 Mørke
- 🏠 Borde og bænke
 - Langs med stien ved Limegården, udsigt over Myging
 - Oven for parkeringspladsen over for Hvilsager Kirke, udsigt over markerne
 - Fællesplads i Kastrup
 - Krydset ved Østrupvej/Baunevej
 - Jens Bassensvej ved kvægristen
 - Rugtorvet ved skoven

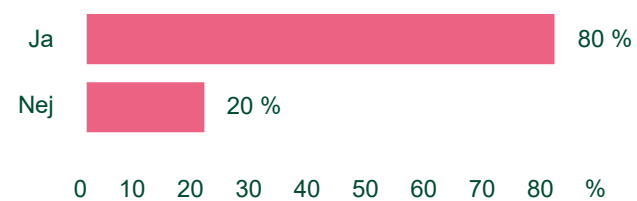
4.8. AKTIVITETSUDBUD

Fritidslivet har stor betydning for danskerne. Det gode liv på landet hænger sammen med et aktivt liv med mulighed for fritidsaktiviteter. Gode aktivitetstilbud er med til at gøre et område attraktivt, og det både tiltrækker og fastholder borgere. Målet har derfor været at kortlægge det nuværende aktivitetsudbud, samt at undersøge hvad borgerne i Ådalen ser af behov i forbindelse med fritidsaktiviteter i fremtiden.

På en rangliste over den bedste facilitetsdækning i Danmark inden for idrætsfaciliteter ligger Syddjurs

Kommune på en 47. plads.²² Dækningen bliver målt ud fra antallet af faciliteter i forhold til indbyggertallet. I landdistrikterne ses det ofte, at borgerne har længere til idrætsfaciliteterne mod til gengæld ikke at være så mange om at dele dem. På den baggrund ligger Syddjurs Kommune placeret langt nede på listen sammenlignet med andre lignende kommuner. Fx ligger nabokommunen Norddjurs nummer 15 på listen.

ER DU TILFREDS MED UDBUDET AF FRITIDS- OG AKTIVITETSTILBUD I DIT LOKALOMRÅDE? (N=546)

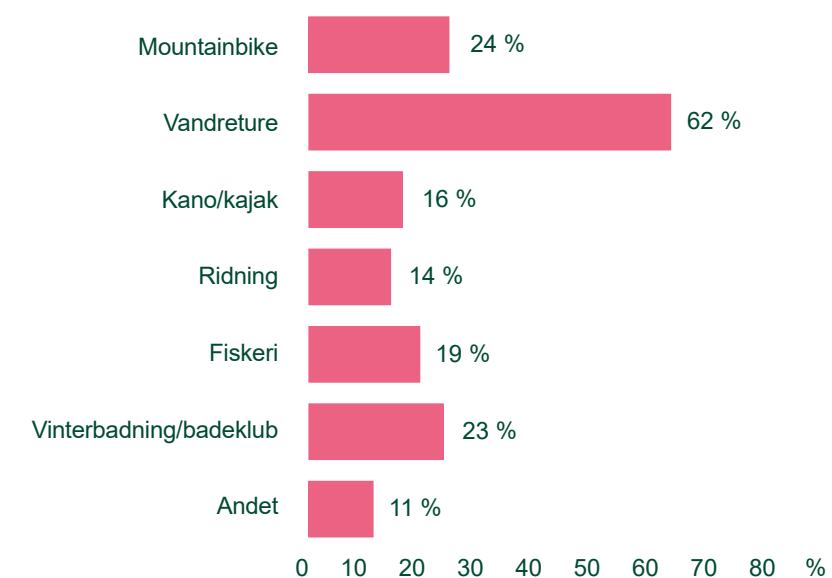

Fire ud af fem respondenter er tilfredse med det fritids- og aktivitetsudbud, der findes i lokalområdet.

Men det er dermed samtidigt også hver femte, som ikke er tilfreds.

Indbyggerne i Ådalen bliver i forlængelse heraf spurgt til, om de har forslag til nye aktiviteter. Forslagene fordeler sig på tre overordnede kategorier: Natur og outdoor, Idræt og motion samt Kultur.²³

NATUR OG OUTDOOR (N=352)

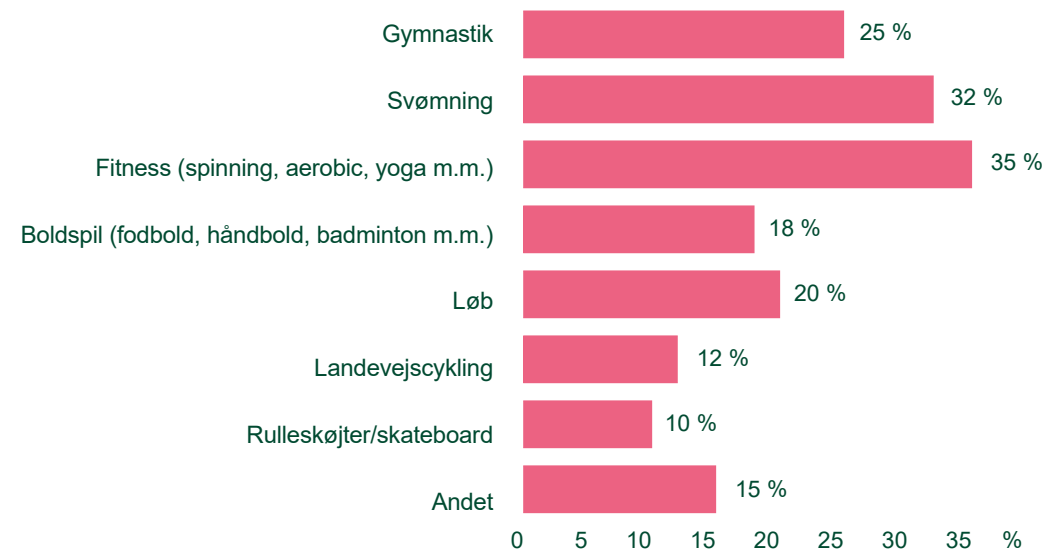

Inden for Natur og outdoor er vandreture (62 %) den store højdespringer. Herefter ligger de øvrige forslag relativt tæt efter hinanden. Under 'Andet' nævnes

eksempelvis fælles cykel- og rideture, afmærkede ruter til gåture og flere shelters.

IDRÆT OG MOTION (N=323)

Inden for Idræt og motion fordeler respondenternes svar sig bredt på flere kategorier, men med fitness

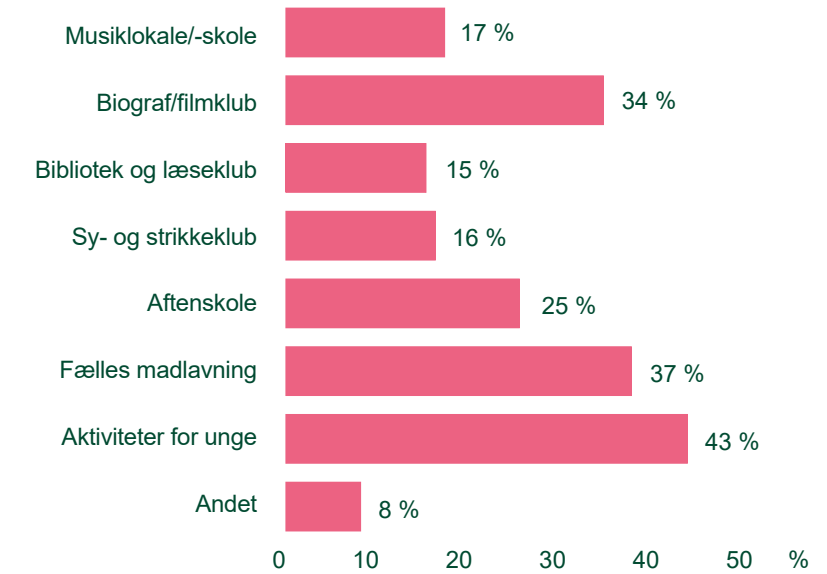
(35 %), som det mest populære. Under 'Andet' nævnes bl.a. forskellige former for dans og kampsport.

Det vil i forlængelse af denne rapport være oplagt at invitere DGI Østjylland og IFÅ til en præsentation

af borgernes efterspørgsel, da det kan bidrage til den generelle foreningsudvikling i området.

KULTUR (N=361)

Inden for Kultur er aktiviteter for unge (43 %) det mest efterspurgte. Herefter kommer fælles madlavning (37 %) og biograf/filmklub (34 %). Under

'Andet' foreslås først og fremmest forskellige typer af kreative aktiviteter.

Forslagene til nye aktiviteter inden for både Natur og outdoor, Idræt og motion samt Kultur er alle afhængige af respondenternes alder. For respondenter over 60 år er det eksempelvis hele 71 %, som efterspørger vandreture, 34 % som efterspørger gymnastik og 41 %, som efterspørger fælles madlavning. I modsætning hertil er det for respondenter under 30 år i højere grad mountainbike (43 %), fitness (45 %) og ikke overraskende aktiviteter for unge (58 %), som efterspørges.

På samme måde som efterspørgslen af nye aktiviteter er afhængig af respondenternes alder, ligeledes er den afhængig af respondenternes køn. Bl.a. efterspørger flere kvinder ridning (19 %), mens flere mænd efterspørger fiskeri (30 %).

Respondenterne bliver af styregruppen spurgt til hvilke aktiviteter eller projekter, som landsbyklyngen fremadrettet kan arbejde med.

Med udgangspunkt i ovenstående anbefales det klyngen, at den arbejder særligt målrettet med at organisere vandreture og flere fælles aktiviteter for de unge.

HAR DU ØVRIGE FORSLAG TIL NYE AKTIVITETER OG PROJEKTER I LANDSBYKLYNGEN LIV I ÅDALEN? (N=78)

I alt kom der 78 forslag til nye aktiviteter og projekter, som Landsbyklyngen Liv i Ådalen fremadrettet kan arbejde videre med. Borgerne i Ådalen har således mange idéer til både aktiviteter, mødesteder og projekter. De mange forslag fra borgerundersøgelsen kan opsummeres inden for de følgende punkter:

- Stisystemer: cykelstier, naturstier, markveje, skel, vandrestier, ridestier
- Rekreative områder: Termestup Enge, Søby Sø, naturområder i det åbne land
- Tilbud for ungdommen: ungdomsfest, parkourbane, aktiviteter ud over sport, tilbud
- Fælles kurser: kreative, sprogkurser, kodning, it for ældre, it - etik for alle, musik/sammenspil
- Landsbyer: samlingssteder i alle småbyer, legepladser, udsmykning af byen, hold din by ren-projekt, idrætsdyster mellem byerne
- Fælles områder: hundeskov, frugthaver, kæledyrslegeplads
- Samarbejde mellem forsamlingshusene: foredrag, koncert i Ådalshallen, dansehold på skift, ture i og ud af området
- IFÅ: e-sport, gymnastik hele året, friluftsliv, squashbane, samarbejde med hallen om store arrangementer som halbal og sommerfest
- Dagli'Brugsen: dagligstue med kort over området og mulighed for at mødes
- Bogbussen skal nytænkes: musik, borgerservice, medier
- Uddannelse af lokale akuthjælpere
- Spejderhytte og spejderområde
- Fibernet til alle

Der bliver dog også nævnt, at der er mange tilbud i Ådalen, men at de ikke er synlige nok. Det bliver foreslået, at Landsbyklyngen Liv i Ådalen ikke sætter for mange projekter i gang, men holder fokus på at få skabt en fælles platform og kalender samt støtter op om at færdiggøre de igangværende projekter.

Ud over forslagene fra borgerundersøgelsen fremkom der på borgermødet, som blev afholdt i november 2017, en lang række idéer til yderligere/ andre aktiviteter og initiativer:

- Ådalsområde-skilte: "Du kører nu ind i en landsby i Ådalen"
- "Branding-projekt": Fortællingen om Ådalen. Den gode historie om en række huse, om dem der bor der, og hvorfor de gør det
- Ådalens eget postnummer
- Ådalen som tema hos ejendomsmæglerne
- Ådalsfestival i grusgraven
- Organisere mere opbakning til skole, IFÅ og Dagli'Brugsen

HVILKE ARRANGEMENTER ER BEDST TIL AT SAMLE BORGERNE PÅ TVÆRS AF KLYNGEN? (MAKS. 3 SVAR) (N=539)

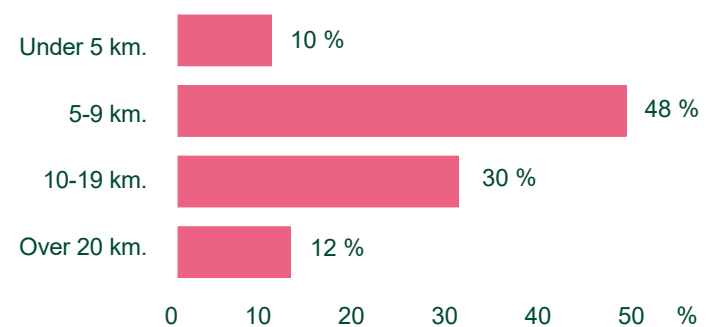
Både sportsstævner og konkurrencer (46 %), årstidsfester (46 %) og festivaler og kulturdage (45 %) vurderes af respondenterne til at have et stort potentiale til at samle borgerne på tværs af klyngen.

Hvis lokalområderne skal samarbejde om fælles aktiviteter, kræver det, at borgerne er villige til at transportere sig mellem lokalområderne i klyngen.

Derfor bliver borgerne spurgt til, hvor langt de er villige til at flytte sig for at deltage i deres fritidsinteresser.

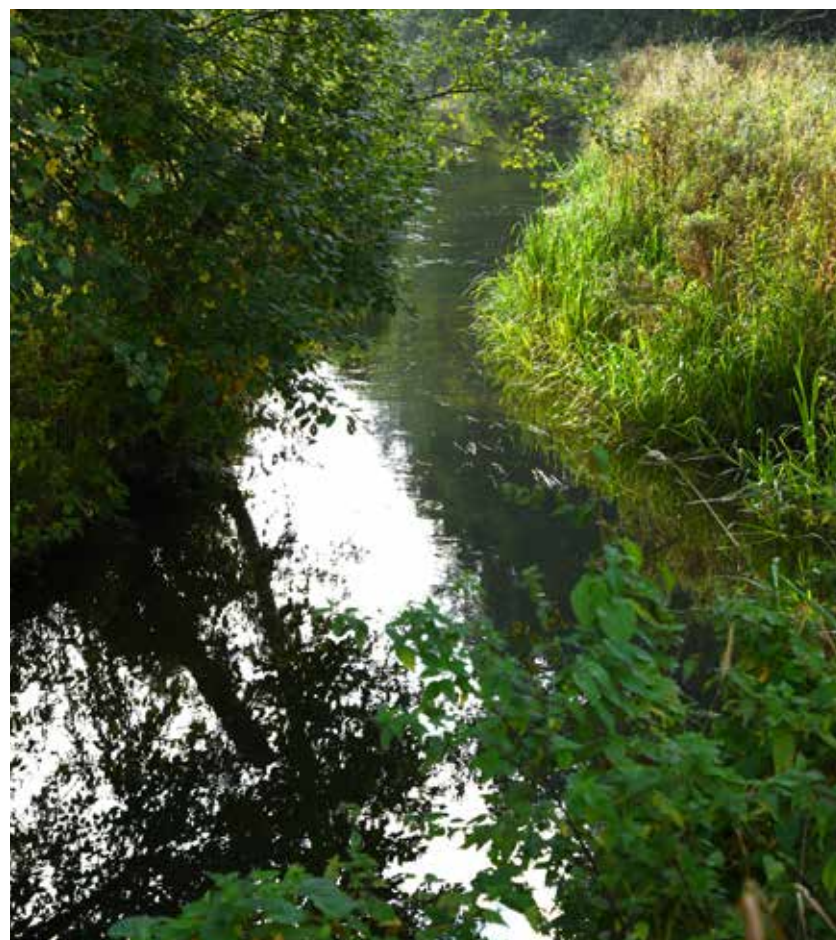
HVOR LANGT ER DU VILLIG TIL AT TRANSPORTERE DIG TIL DIN FRITIDSINTERESSE? (N=540)

Samlet set er 90 % af respondenterne villige til at bevæge sig over 5 km for at komme til deres fritidsinteresser. 48 % vil dog kun bevæge sig mellem 5 km og 9 km.

Der er blandt borgerne generelt en udpræget villighed til at transportere sig rundt i klyngen efter de rette aktivitetstilbud og fritidsinteresser. Det anbefales, at fælles aktiviteter placeres et sted i klyngen,

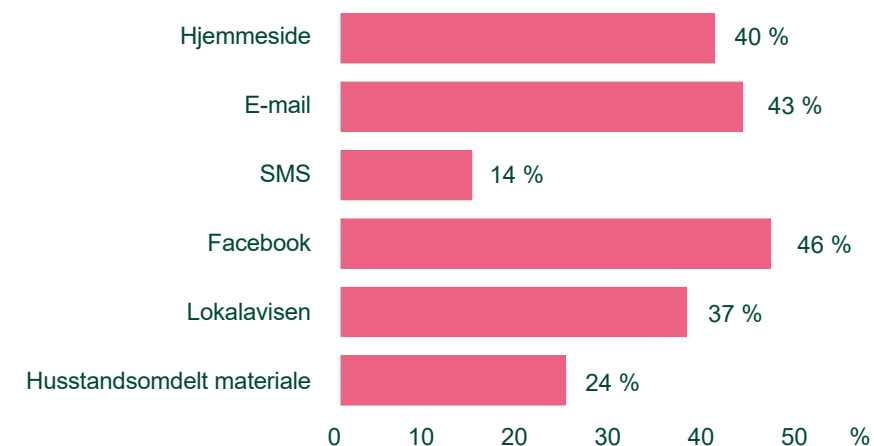
hvor størstedelen af indbyggerne vil have mindre end 9 km for at deltage. På den måde vil transporten kun for de færreste være en udfordring.

4.9. IDRÆTSFORENINGEN ÅDALEN, IFÅ

Styregruppen har i borgerundersøgelsen ønsket at spørge områdets indbyggere ind til deres forhold til Idrætsforeningen Ådalen (IFÅ). 83 % svarer, at de kender til IFÅ, mens 17 % af respondenterne ikke har hørt om idrætsforeningen.

HVORDAN VIL DU INFORMERES OM AKTIVITETER OG ARRANGEMENTER I IFÅ? (MAKS. 3 SVAR) (N=520)

Facebook (46 %), e-mail (43 %), hjemmeside (40 %) og lokalavisen (37 %) er de mest ønskede måder at blive informeret om aktiviteterne i IFÅ på.

Svarene matcher godt de kommunikationsbehov og -ønsker, som tidligere er blevet beskrevet. Det bakker op omkring, at klyngen fremadrettet skal kommunikere via et nyhedsbrev, som sendes ud på

mail, på Facebook og igennem lokalavisen. Derudover bekræfter det idéen om, at en fælles hjemmeside for hele klyngen er en god idé.

5.

FREMTIDS- PERSPEKTIVER

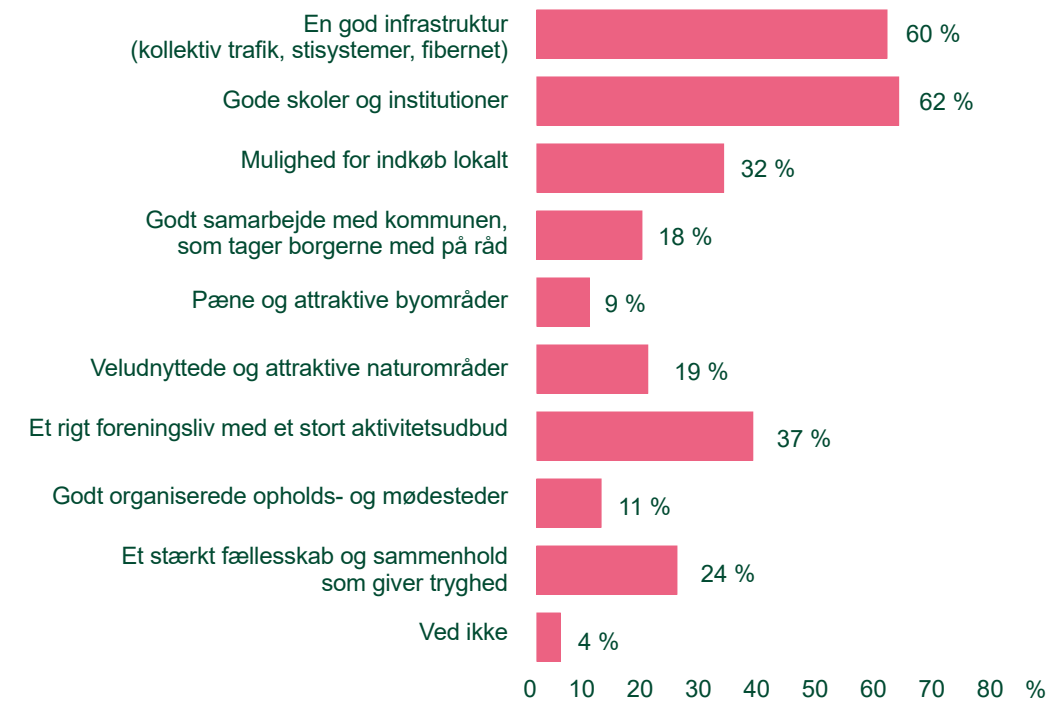
Som rapporten tidligere har konkluderet, så er borgerne i Landsbyklyngen Liv i Ådalen klar over, at de er nødt til at samarbejde på tværs af landsbyerne, hvis de enkelte lokalsamfund skal overleve. Borgerne er også klar over, at deres engagement spiller en afgørende rolle, hvis det skal lykkes. Opgaven bliver derfor nu, at få skabt et bredere engagement. Rapportens sidste kapitel vil her beskrive klyngens fremtidsperspektiver på baggrund af borgerundersøgelsen og de første fire kapitler.

5.1. FOKUSPUNKTER I FREMTIDEN

For at blive klogere på hvilke fokuspunkter, klyngen skal arbejde videre med fremadrettet, bliver borgerne spurgt om deres mening hertil.

HVILKE FOKUSPUNKTER SYNES DU, LANDSBYKLYNGEN LIV I ÅDALEN SKAL SAMARBEJDE OM FREMADRETTET? (MAKS. 3 SVAR) (N=537)

Gode skoler og institutioner (62 %) og en god infrastruktur (60 %) er de to vigtigste fokuspunkter, der skal samarbejdes om fremadrettet.

I Ådalen er der allerede et godt samarbejde omkring Ådalsskolen og Børnehuset Ådalen. Respondenterne pointerer, at dette gode samarbejde skal fortsætte og videreudvikles de kommende år gennem klyngesamarbejdet. Derudover tilkendegiver 60 % af respondenterne, at en god infrastruktur er meget vigtig. Hvis ikke infrastrukturen fungerer, bliver det vanskeligt at komme rundt i klyngen og dermed også vanskeligt at bakke op om eksempelvis de fritidsaktiviteter og lokale mødesteder, som ligger forskellige steder i klyngen. Det kræver udviklede sti- og busforbindelser at binde landsbyerne sammen, så børn og voksne kan komme sikkert rundt.

Der er ingen tvivl om, at borgerne står stærkere, hvis de formår at stå sammen om for eksempel institutionerne og landsbyernes infrastruktur. Kan borgerne og de enkelte landsbyer overføre kulturen omkring et stærkt fællesskab og sammenhold til klyngesammenhængen, står de samlet stærkt over for Syddjurs Kommune, når nye løsninger skal forhandles.

Respondenternes alder har som flere gange tidligere også betydning for deres prioritering af, hvilke fokuspunkter klyngen skal arbejde med fremadrettet. Eksempelvis prioriterer både de unge under 25 år og respondenter mellem 26 år og 45 år skoler og institutioner højere end infrastruktur. Det hænger sammen med, at mange i disse aldersgrupper enten selv går i skole eller har børn i dagpleje/børnehus/skole og derfor naturligt vil have en stor opmærksomhed på det.

De respondenter, som er ældre end 45 år, prioriterer infrastrukturen højest. Derudover prioriterer respondenter op til 65 år foreningslivet høj, mens respondenter over 65 år prioriterer indkøbsmuligheder. Forskellene i de forskellige aldersgruppers fokus for det fremadrettede arbejde er vigtig at have med i arbejdet med vision og indsatsområder, da det kan hjælpe til prioriteringen mellem indsatserne.

5.2. DET VIDERE ARBEJDE MED LANDSBYKLYNGEN

Erfaringerne fra andre landsbyklynger viser, at når det lykkes at etablere en stærk landsbyklynge, så er organiseringen på plads, kommunikationen binder områderne sammen, og involveringen af borgerne sker bredt.²⁴ Alt det er styregruppen i Landsbyklyngen Liv i Ådalen godt i gang med.

Afslutningsvis vil rapporten fremhæve de tværgående perspektiver i form af styrker og udfordringer, som er vokset frem af analysen. Styrkerne og udfordringerne knytter sig til udviklingen af klyngen. Både generelt og i forhold til specifikke elementer. Det gælder for styregruppen nu at se på, hvordan de kan få bragt styrkerne i spil, og hvordan de kan få kompenseret for og/eller minimeret udfordringerne.

STYRKER

- Syddjurs Kommune har foruden Liv i Ådalen også de to andre landsbyklynger Mols i Udvikling og Landsbyfællesskabet Østdjurs. Det er derfor en kommune, som bakker op om metoden.
- Samarbejde mellem borgere og kommune er en vigtig prioritet for Syddjurs Kommune. Det er bl.a. beskrevet i flere politikker og strategier.
- Hele området er bundet sammen af Ådalskolen. Landsbyerne i området har derfor allerede en fælles enhed, de kan bygge videre på.
- Kommunen og frivillige borgere har i samarbejde allerede gennemført flere forskellige projekter.
- Der er i klyngen et godt bosætningspotential. Bl.a. på grund af placeringen midt mellem Aarhus og Randers
- Klyngen er placeret i et naturskønt område karakteriseret ved et smukt ådals-landskab. Naturkvaliteterne bliver
- nævnt som den vigtigste årsag til, at borgerne bor, hvor de gør.
- Gennemsnitsalderen er lavere i klyngen end på landsplan.
- Næsten 30 % af borgerne har besvaret spørgeskemaet. Det vidner om en gruppe borgere, som bakker op omkring projektet og en styregruppe, som har formået at udbrede kendskabet til den.
- Der er i hver af de enkelte landsbyer et godt samarbejde og fællesskab. Det skal nu udbygges til at gælde hele klyngen.
- 89 % af respondenterne ser samarbejdet mellem landsbyerne som en forudsætning for, at de enkelte landsbyer overlever. Det viser opbakning til klyngetanken.
- 71 borgere ønsker at høre mere om muligheden for at blive frivillig i klyngen.
- Mange borgere ønsker at der fremadrettet kommunikerer via mails/nyhedsbreve, Facebook og lokale aviser. Hvis de kommunikationskanaler benyttes, kan målgruppen være stor.
- 80 % er tilfredse med aktivitetsudbudet. Samlet set er der blandt respondenterne 1.036 forslag til nye aktiviteter inden for Natur og outdoor, Idræt og motion samt Kultur.
- 90 % er villige til at bevæge sig 5 km eller mere efter det rette aktivitetsudbud. Der er dermed stor villighed til at bevæge sig på tværs af klyngen for at deltage i fælles arrangementer i fritiden.

UDFORDRINGER

- Der mangler en fælles selvopfattelse og identitet i området.
- Stor mental afstand mellem de mange levende fællesskaber.
- Landsbyerne har hidtil kun i begrænset omfang samarbejdet om andet end institutionerne i området og IFÅ
- Klyngens befolkningstal er faldet med ca. 100 indbyggere i løbet af det seneste årti. En tendens som skal vendes, hvis landsbyerne skal overleve.
- Aldersgennemsnittet stiger hurtigere end på landsplan. Der kommer i den forbindelse flere pensionister i klyngen. Det kommer til at have betydning for den kommunale service.
- Respondenterne føler større tilknytning til det sogn, de bor i, end til Landsbyklyngen Liv i

Ådalen. Skal klyngen blive en succes, er det nødvendigt, at borgere i fremtiden i højere grad føler tilknytning til hele klyngen.

- Kun 31 % mener, der i dag er et godt samarbejde i klyngen.
- Kun 30 % mener, at landsbyerne er gode til at informere hinanden om arrangementer.
- 79 % ved ikke, om kommunen har beskrevet, hvordan den ser og vægter samarbejdet med borgerne. Meget få borgere kender til kommunens ambitioner om at samarbejde med borgerne. Det kan true klyngens fremtid, hvis ikke borgerne bliver klar over, at de har en stor rolle at spille i forhold til at fastholde kvaliteten i den service, der er, og udvikle nye løsninger i samarbejde med kommunen.

Styregruppen udpeger på baggrund af den viden, der er opnået via kortlægningen og denne rapport, en samlet vision for klyngen, som skal udstikke retningen for Landsbyklyngen Liv i Ådalen i fremtiden. Med udgangspunkt heri beslutter og udpeger styregruppen hvilke indsatsområder, de vil prioritere og arbejde videre med.

Herfra er det op til klyngen at få involveret de frivillige, som kan arbejde med de forskellige temabase-rede indsatsområder. Med udgangspunkt i klyngens organisering, vil det være oplagt at danne arbejdsgrupper ud fra hver enkelt af disse. Det vil være naturligt at lade arbejdsgrupperne selv arbejde med en kvalificering og konkretisering af de indsatsom-

råder, som udvælges. Det anbefales, at der tages udgangspunkt i de frivilliges interesser og ønsker såvel som de behov, denne rapport viser.

Visionen og de valgte indsatsområder danner grundlag for de kommende handleplaner, som udarbejdes af de enkelte arbejdsgrupper og strategiplanen, som udarbejdes af styregruppen. Strategiplanen skal fungere som pejlemærke for den langsigtede udvikling af Landsbyklyngen Liv i Ådalen. Den skal vise vejen for initiativer, der på sigt sættes i gang og sikre en fortsat positiv udvikling. Strategiplanen for Landsbyklyngen Liv i Ådalen forventes at ligge færdig medio 2019.

6.

LITTERATURLISTE

Center for frivilligt socialt arbejde (CFSA): **6 faktorer, der motiverer og fastholder frivillige**, 2016.

Erhvervsministeriet: **Regional- og Landdistrikts-politisk Redegørelse**, 2017.

Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen: **Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012**, 2014. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Laursen, Lea Holst, Morten Frølund & Pia Heike Johansen: **Landsbyklynger som mulig udviklingsstrategi – Muligheder og Barrierer, En forundersøgelse for DGI og Realdania, Aalborg Universitet og Syddansk Universitet**, 2015.

Pilgaard, Maja & Steffen Rask: **Danskernes motions- og sportsvaner**, 2016. Idrættens Analyseinstitut.

Rambøll (for Børne- og Socialministeriet): **Frivillighedsundersøgelsen 2017**, 2017.

WEBKILDER

Danmarks Statistik

<http://www.dst.dk/da/statistik/>

Realdania

<https://realdania.dk/>

Sekretariat for landsbyklynger

www.landsbyklynger.dk

Sekretariatet for landsbyklynger: **Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger**, 2017.

Syddjurs Kommune: **Civilsamfundsstrategi for Syddjurs Kommune**, 2013.

Syddjurs Kommune: **Planstrategi 2015**, 2014.

Syddjurs Kommune: **Kulturpolitik – Frem mod 2020. Syddjurs som Kulturkommune**, 2015.

Syddjurs Kommune: **Landdistriktspolitik 2013**, 2013.

Syddjurs Kommune: **Fritids- og friluftspolitik frem mod 2020**, 2016.

Toft, Jonna & Søren Prehn Jensen: **Idrætsfaciliteter i Danmark 2017. Nøgletal fra facilitetsdatabasen.dk**, 2017. Idrættens Analyseinstitut i samarbejde med Lokale og Anlægsfonden.

7.

NOTER

¹ Regional- og Landdistriktspolitisk Redegørelse, Erhvervsministeriet, 2017, s.9.

² Regional- og Landdistriktspolitisk Redegørelse, Erhvervsministeriet, 2017, s.7.

³ Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger, Sekretariat for landsbyklynger, 2017.

⁴ www.landsbyklynger.dk

⁵ www.realdania.dk

⁶ Laursen, Lea Holst, Morten Frølund & Pia Heike Johansen, 2015, Landsbyklynger som mulig udviklingsstrategi - Muligheder og Barrierer. En forundersøgelse for DGI og Realdania, s. 59.

⁷ Alle tallene fra Kapitel 3.3., Demografisk udvikling og profil, stammer fra Danmarks Statistik.

⁸ I Landsbyklyngen Sydvest Salling har de eksempelvis etableret et samarbejde med den lokale avis, og de har haft en lokal journalist ude og holde oplæg i klyngen. Læs mere om det i blogindlægget "No more fake news – Landsbyklyngen Sydvest Salling og medierne": <https://blog.landsbyklynger.dk/2018/04/30/no-more-fake-news-landsbyklyngen-sydvestsalling-og-medierne/>.

⁹ Inden borgermødet i november 2017 lavede Lokalavisen en artikel om Landsbyklyngen Liv i Ådalen: <http://syddjurs.lokalavisen.dk/2017-11-02/-V%C3%A6r-med-til-at-t%C3%A6nde-op-under-%C3%85dalen-941431.html>

Da borgerundersøgelsen kørte blev der ligeledes bragt en fælles artikel om Ådalen og Østdjurs i Lokalavisen: <http://syddjurs.lokalavisen.dk/2018-03-20/-F%C3%A6llesskabet-skal-sikreskridtet-fra-udkant-til-forkant-2033710.html>

¹⁰ Artikel 1: <http://www.kulturkommune.dk/landsbyklyngenyt>; Artikel 2: <http://www.kulturkommune.dk/landsbyklynge-i-dalen>

¹¹ Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger, Sekretariat for landsbyklynger, 2017.

¹² Frivillighedsundersøgelsen 2017, Rambøll, 2017.

¹³ Kategorierne fra spørgsmålene omkring frivilligt arbejde er lavet med inspiration fra rapporten "Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012" samt guiden "6 faktorer, der motiverer og fastholder frivillige".

¹⁴ Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen, 2014, Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012, s. 108.

¹⁵ Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen, 2014, Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012, s.

121. Procentsatserne kan ikke sammenlignes direkte, da de i den nævnte undersøgelse har fået en score på en skala fra 1-7. Det at gøre noget for lokalsamfundet får her 4,96, hvilket er det tredje højeste.

¹⁶ Civilsamfundsstrategi for Syddjurs Kommune, Syddjurs Kommune, 2013.

¹⁷ Planstrategi 2015, Syddjurs Kommune, 2014.

¹⁸ Kulturpolitik – Frem mod 2020. Syddjurs som Kulturkommune, Syddjurs Kommune, 2015.

¹⁹ Landdistriktspolitik 2013, Syddjurs Kommune, 2013.

²⁰ Fritids- og friluftspolitik frem mod 2020, Syddjurs Kommune, 2016.

²¹ Landsbyklynger som mulig udviklingsstrategi – Muligheder og Barrierer, En forundersøgelse for DGI og Realdania, Aalborg Universitet og Syddansk Universitet, 2015, s. 12-14.

²² Idrætsfaciliteter i Danmark 2017. Nøgletal fra facilitetsdatabasen, Jonna Toft og Søren Prehn Jensen, Idrættens Analyseinstitut i samarbejde med Lokale og Anlægsfonden, 2017, s.30.

²³ De tre kategorier med tilhørende svarmuligheder er dannet på baggrund af svarene på en række åbne spørgsmål i borgerundersøgelserne fra Pilotprojekt Landsbyklynger samt rapporten Danskernes motions- og sportsvaner 2016, udgivet af Idrættens Analyseinstitut.

²⁴ Evaluering af Pilotprojekt Landsbyklynger, Sekretariat for landsbyklynger, 2017, 11-12.

